

Fd

OMNES UNUM

(TODOS UNO)

1957
ŠTEV. 3

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV
V ZAMEJSTVU

K A Z A L O

Alojzij šuštar: Nepoznani Bog	65
Vladimir Kos: Duhovnik in Bog s človeškim srcem	70
Škof M. Arduino — Janez Zupan: Neskončna ljubezen božja	71
Franc Mihelčič: Globinska psihologija in dušno pastirstvo	72
Marijan Marolt: Mojster Plečnik kot cerkveni umetnik	77
Anton Merkun: Bolehni in zdravi duhovniki	82
Filip Žakelj: „Jaz sem katoliški duhovnik“	84
Vladimir Kos: Blizu malajske obale	89
Anton Merkun: Prelat Janez Kalan	91
Novice od povesod	94

Glede vseh upravnih zadev in poravnave naročnine se obračajte naravnost na upravo: Rev. Stanko škrbe, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina, ali pa na sledeča sobrate poverjenike:

Kanada: Rev. Anton Vukšinič, 146 Bell Street, Port Colborne, Ontario.

U. S. A.: Rev. Karel Pečovnik, St. Petr's Church, Dumont, Minn.

Čile: Rev. dr. Anton Trdan, Capellán, Hacienda Aculeo, Est. Hospital, Chile

Italija: Rev. Tone Iskra, Chiesa del S. Nome di María, Foro Traiano 89, Roma

Trst: Rev. Jože Jamnik, Via Nazionale 89, Marianum, Opčine Trieste.

Gorica: Mons. dr. Franc Močnik, Via Don Bosco 3, Gorizia.

Avstrija: Rev. Vinko Zaletel, Viktringer Ring 26, Klagenfurt.

Ostala Evropa: Rev. Zdravko Reven, Grand' Rue, 37, Charleroi, Belgique.

Naročnina: Za Argentino in Čile 40 argentinskih pesov. Za U. S. A. 2.50 dolarja. Za vse ostale dežele vrednost zamenjave 2.50 dolarja. Kdor želi, more poravnati naročnino z mašnimi štipendiji. To velja zlasti za Evropo. Opraviti je treba tri sv. maše. Naj nihče ne opravi maš prej, dokler mu ni sporočeno, da so namenjeni zanj že določeni. Maše, za katere nam ni sporočeno, da so sprejete oz. opravljene, smatramo za neopravljene in naročnino za neporavnano.

Uprava

OMNES UNUM

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV V ZAMEJSTVU

LETO IV

1957

ŠTEV. 3

Nepoznani Bog

Alojzij Šuštar, Švica

Thomas Merton, znani ameriški konvertit, sedaj trapist, plodovit in priljubljen pisatelj verskih knjig, pravi v svoji knjigi „The seven storey mountain“ (nemški prevod str. 183), da je veliko ljudi brezbožnih, ker jih odbija nezadosten pojem o Bogu. Predstavljajo si Boga v človeški podobi in sami vidijo, kako nezadostne in pomanjkljive — večkrat celo čisto napačne so te predstave. Ker mislijo, da tudi teologija in filozofija, razodetje in Cerkev nimajo nobenega boljšega pojma o Bogu, so proti Cerkvi in razodetju, proti veri, teologiji in filozofiji, končno proti Bogu samemu, ne zato, ker ga zaničujejo, ampak ker ga ne poznajo. Sami čutijo, da tisti Bog, ki ga poznajo, ne more biti pravi Bog.

Da ima danes dosti ljudi popolnoma nezadosten in — vsaj objektivno — napačen pojem o Bogu, kdo bi mogel to tajiti? Ne samo versko brezbrizni ljudje, za katere je Bog kvečjemu še neznanka x, ne samo praktični ateisti, ki skušajo včasih svoj ateizem tudi teoretično utemeljiti, spadajo v to skupino. Celotni verni kristjani in katoličani, ki verujejo v Boga, ga molijo in prosijo, imajo dostikrat popolnoma napačne in nezadostne pojme o Bogu.

Brez dvoma je res, da je temu vzrok božja narava sama, kajti Bog živi v nedostopni luči (1 Tim 6, 16), spoznati ga moremo le kakor v zrcalu, medlo in nejasno (prim. 1 Kor 13, 12). Naši pojmi, ki jih imamo iz vidnega sveta, so vedno nezadostni za Boga, a drugih nimamo na razpolago. Filozofija govori o analogiji in o trojni poti, s katero si skušamo pomagati, via negationis, via affirmationis in via supereminetiae.

Drugi vzrok za nezadosten pojem o Bogu leži v dejstvu, da katehet, ki govori otrokom o Bogu, poskuša božjo podobo čim bolj približati otroškemu umevanju in prestavljanju. Da si pri tem pomaga z različnimi podobami in antropomorfičnimi primerami, različnimi zgledi iz človeškega življenja, celo s slikami in risbami, je popolnoma razumljivo. Toda ker veliko ljudi ne dobi pozneje nobene boljše verske izobrazbe, jim ostane otroška in otročja predstava o Bogu, ki se v življenju še bolj zamegli in izgubi. Tak infantilni in primitiven pojem o Bogu nima nobene prave življenjske moči in vrednosti. S tem „Bogom“ človek v življenju ne ve kaj početi, tega Boga v življenju ne ljubi in se ga ne boji.

Kakšna pa je naša duhovniška odgovornost, da pri mnogih kristjanih tako daleč pride? Kaj storimo mi, da bi imeli verniki pravi, visok in popoln pojem o Bogu? Ali dosti storimo? Ali nismo morda tudi sami krivi, da imajo ljudje le kako megleno, neresnično predstavo o Bogu, da jim je Bog le še prazna in obrabljena beseda?

Če bi pregledali pridige enega leta, bi jih najbrž ne našli dosti o Bogu — če je sploh bila katera! Pridigarji ne govore tako radi o Bogu. Izgovarjajo se, da je treba pridigati o nedeljskem evangeliju ali po škofijskem načrtu. Tudi če je to res — kar sicer ne drži povsod — bi bilo najbrž še vedno dosti prilike, govoriti o Bogu. Da pridige o Bogu niso lahke, da morda spadajo sploh med najtežje, to ve vsak iz lastne izkušnje. Toda to še vendar ni zadosten razlog, da ne govorimo o Bogu. Drugi pravijo, da so pridige o Bogu premalo „praktične“, da se dajo premalo uporabiti za versko življenje in obrniti na vsakdanje dolžnosti. Toda ali nima pridigar prvo nalogo, oznanjati osnovne verske resnice, ki so podlaga moralnim naukom in opominom? Brez dvoma so tudi moralne pridige, negativne in še bolj pozitivne, koristne in potrebne, a nikakor ne smejo izpolniti vseh nedelj in praznikov v letu. Spet drugi pravijo, da ljudje raje poslušajo razne druge pridige in da jih pridige o Bogu ne zanimajo dosti. Tudi če bi bilo to res, za duhovnika to še ni nikak razlog, da molči o Bogu — praedicata verbum, insta oportune, impertune, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina pravi sv. Pavel (2 Tim 4, 2). In kdo bi trdil, da ljudje ne poslušajo radi dobrih pridig o Bogu?

Tudi ob raznih drugih prilikah, v verskih predavanjih, v raznih krožkih in društvih, na različnih verskih tečajih, da, celo v duhovnih vajah in pri ljudskih misijonih pride pojem o Bogu sorazmerno premalo na vrsto. O čem vse je govora pri teh prilikah! Osnovne in najbolj važne verske resnice o Bogu pa večkrat ostanejo v ozadju. Pridigarji in govorniki obravnavajo vsa mogoča posebna in zelo izredna verska, komaj še verska in neverenska, npravna in nenpravna vprašanja, o Bogu pa nič temeljitega, resnega in globokega ne povedo.

Toda ali ni že v našem teološkem študiju vse premalo govora o Bogu? V traktatu *De Deo uno* je navadno govora o božjem bivanju, o npravnem spoznavanju in dokazljivosti Boga, potem pa na dolgo in široko de *scientia Dei*, pozitivne božje lastnosti pa profesor morda le kratko omeni in jih priporoči v privatni študij. Ali dobi bogoslovec iz traktatov *De Deo trino* in *De Deo creante et elevante* pravo sliko o Bogu? Ali se ne izgubi večkrat tudi v sto dogmatično-zgodovinskih in spekulativno-filozofskih podrobnostih? Zelo ugodna prilika, da bi dobil bogoslovec res visoko in čisto sliko o Bogu, bi bil študij sv. pisma. A če kritična vprašanja teksta, biblična arheologija, jezikovne in slovnične podrobnosti izčrpajo vso eksegezo, potem je za biblično teologijo o Bogu kaj malo prostora.

Tako se lahko zgodi, da je bogoslovec in poznejši duhovnik o vsem bolj poučen kakor o Bogu, da more o vseh drugih predmetih lažje in svobodneje govoriti kakor o Bogu. Bogo-slovci so večkrat specialisti za vse drugo, samo za Boga ne. Ali ni to žalostno?

Kdor hoče govoriti o Bogu, se ne sme zadovoljiti samo z nekaterimi suhoparnimi razumskimi tezami in distinkcijami, ampak mora biti sam poln Boga. *Kepleri Deo!* Le kdor je sam poln Boga, zna tudi o njem govoriti. Kolike važ-

nosti je v tem oziru osebno premišljevanje, ki se vedno znova vrača k prvemu viru, in kakšnega pomena je neprestano branje sv. pisma, ve vsakdo iz lastne izkušnje.

V vseh časih je bilo potrebno govoriti o Bogu in oznanjati pravega, živega, svetega in osebnega Boga, danes pa je to bolj potrebno kot kdaj prej. Danes je namreč splošna izobrazba mnogo večja in pojem o Bogu ji mora vsaj kolikor toliko odgovarjati. Na drugi strani pa se v našem času vedno bolj širi nazor, v katerem za osebnega Boga sploh ni več prostora. Kako bo tisti, ki ima le še kak medel ostanek otroškega in otročjega pojma o Bogu, vzdržal pritisk brezboštva. Kar nam je torej danes posebno potrebno, je čisti, pravi, visoki pojem o Bogu. Beseda „Bog“, ki jo toliko ljudje danes le še po nemarnem izgovarjajo, ki zanje sploh nič več ne pomeni, mora spet dobiti svojo pravo notranjo vsebino.

Prvo, kar moramo ljudem zopet bolj poudarjati in jim oznanjati, je velika resnica, da je Bog skrivnostni, neskončni, transcendentni Bog. Ker moremo le v človeškem jeziku in v človeških podobah govoriti o Bogu, smo vedno znova v nevarnosti, da Boga izmalčimo v človeške pojme na tak način, da izgubi svojo božjo veličino, svojo skrivnost in neskončnost. Brez dvoma moramo poskušati, da ljudem približamo Boga, a to se ne sme zgoditi na tak način, da iz Boga napravimo bitje po svojem okusu, po svoji volji in zamisli. Veliki greh današnjega časa je, da ljudje prevračajo božjo besedo: „Naredimo človeka po svoji podobi in sličnosti“ (Gen 1, 26) in govore: „Naredimo Boga po svoji podobi in sličnosti!“ Via negationis in supereminentiae bi morala priti v pridigah o Bogu — seveda na primeren način — veliko bolj do izraza. O Bogu ne smemo tako govoriti, da ljudem poderemo čut za skrivnost v Bogu. Bog mora ostati vedno skrivnostni, nerazumljivi in nedosegljivi Bog, nikdar ne smemo tako govoriti o njem, kakor da smo ga popolnoma doumeli, da so nam znani vsi njegovi načrti in vsa njegova pota, da torej lahko vse razložimo. Taka domišljava in plehka teologija se potem v življenju, posebno v resnih preizkušnjah, zelo maščuje. Bog je duh in živi v nedostopni luči, nihče ga ni videl in mi ostanemo vedno neskončno daleč od njega. Nekoliko stare theologia negativa nam bi tu zelo prav prišlo. To ne pomeni nobenega agnosticizma, in morda je plehek in površen antropomorfizem prav tako nevaren kot agnosticizem.

Drugo, o čemer moramo več govoriti ljudem, je živi in osebni Bog. Ljudje so večkrat mnenja, da je Bog, ker je duh, nekaj neresničnega, abstraktnega, splošnega, da je vse le produkt naših misli. Do takega Boga pa človek ne more imeti nobenega pravega osebnega razmerja, nobene prave osebne ljubezni, pred njim ne čuti nobene osebne odgovornosti. Zato je Pascal ponavljal: ne Bog filozofov, ampak Bog Abrahama, Izaka, Jakoba. Dokler Bog za človeka ni osebni, živi Bog, toliko časa tudi vera za človeka ne bo nič osebnega in živega, kvečjemu stvar navade in starih izročil. Če se dušnemu pastirju posreči, da posreduje vernikom podobo živega in osebnega Boga, jim je dal s tem najbolj trdno in trajno osnovo za njihovo osebno versko in нравno življenje.

Tretja božja lastnost, ki jo moramo poudarjati, je svetost. V našem času, ko so ljudje tako zelo izgubili čut za spoštovanje in smisel za skrivnost, je tudi pojem svetosti skoraj izginil. Človeku ni nič več sveto. Zato tudi Boga in njegovih zapovedi ne jemlje več resno. Tako pa manjka človeku zadnja norma za

njegovo osebno нравno življenje kakor tudi visoki vzor za osebno stremljenje po popolnosti.

Če smo tu izrecno omenili nekaj božjih lastnosti, ki jih je treba danes poudarjati, s tem nikakor ni rečeno, da so druge manj važne. V današnjem svetu, ko imamo vtis, da se v silni naglici vse spreminja, nastaja in prehaja, je treba jasno in odločno govoriti o božji nespremenljivosti in večnosti, in to na tak način, da se pokaže božja vzvišenost nad vsemi spremembami in da človek v Bogu najde svojo zadnjo oporo in mir. Danes moramo kljub vsem svetovnim dogodkom — in ravno zaradi njih — pogosto govoriti o božji vsemogočnosti in vsevednosti, o božji previdnosti, quae suaviter et fortiter disponit omnia, tudi če se zdi, da je vse na svetu proti tej resnici. Naš pojem o Bogu vendar ni sad zgodovinskih izkušenj, ampak resnica božjega razodetja.

Če bi govorili le o božji transcendenci in veličini, bi bila božja podoba bistveno nepopolna in napačna. Že stara zaveza govori vedno znova o božji ljubezni in dobroti in o božjem usmiljenju. V novi zavezi pa se je v Kristusu razodela dobrotljivost in ljudomilost našega Boga (Tit 3, 4). Višek novozaveznega razodetja je beseda sv. Janeza: „Bog je ljubezen“ (1 Jan 4, 16). To resnico moramo prav tako vedno znova poudarjati in ponavljati. Bog je naš oče, ki nas ljubi, ki ima z nami potrpljenje, ki nas hoče v svojem usmiljenju rešiti. Kako žejni so ljudje teh resnic! Moderna globinska psihologija trdi, da je pri otroku doživetje lastnega očeta največjega pomena za poznejši pojem o Bogu. Ista psihologija odkriva, da je pomanjkanje prave resnične ljubezni staršev do otroka glavni vzrok življenjskih kriz. Ker starši ne izkazujejo otrokom prave ljubezni, ima toliko ljudi čisto napačne pojme o Bogu ljubezni. Ali jim to pomeni neko sentimentalnost, ki se izčrpa v sladkih besedah in neresničnih superlativih, ali pa ljubezni pri Bogu sploh ne poznajo in ne priznajo, ker jo tudi pri starših niso našli in vidijo v Bogu le strogega gospodarja in ostrega sodnika. Božja ljubezen pa je največja in najbolj tolažilna resnica, čeprav moramo hkrati poudarjati, da ni zemeljska ljubezen vzor za božjo ljubezen, ampak obratno.

Pravi in čisti pojem o Bogu je za versko prepričanje in življenje osnovnega pomena. Je kakor temeljni kamen, na katerem počiva vsa zgradba verskih resnic, je kakor ozadje, na katerem dobe druge verske resnice šele svoj pravi pomen in svojo pravo vrednost. Kristusovo včlovečenje n. pr. je mogoče nekoliko doumeti v njegovi veličini in globini le, če imamo pravi pojem o Bogu. Drugače ostane včlovečenje le zanimiv zgodovinski dogodek, ki nima posebnega pomena. Milost božjega otroštva in bivanje sv. Trojice v duši pravičnih bo verni kristjan le toliko cenil, kolikor bo vedel o božji neskončnosti in svetosti. Greh se le tistemu zdi nekaj strašnega, kdor ga pojmuje kot osebno žalitev svetega in živega Boga. Pravi pojem greha je najtesneje povezan s pravim pojmom o Bogu, kakor tudi obratno. Kdor greha ne jemlje več resno, kdor ne čuti več njegove zlobe in vse po človeško in psihološko razloži, ta nima več pravega pojma o Bogu. Ravno to dejstvo nam kaže, kako daleč je danes izginil pravi pojem o Bogu.

Če ima človek čisti in pravi pojem o Bogu, se bo lažje obvaroval nramnega relativizma in takozvane situacijske etike. Kjer je človek sam in njegov konkretni položaj edino merilo za нравno odločitev, tam je nramni relativizem nezogiben. Le kjer je zadnja osnova vseh nramnih zakonov večni in nespremenljivi

Bog, le kjer se človek zaveda, da je ta Bog tudi zanj osebno, v njegovem konkretnem položaju zadnja nespremenljiva norma, le tam bo našel trdni temelj, na katerega bo lahko zidal svoje življenje in ga viharji ne bodo podrli.

Brez dvoma čutimo in vidimo duhovniki danes nešteto potreb, ki so izredno nujne. A morda smemo trditi, da ni nobene nujnejše naloge kot oznanjati in posredovati ljudem pravega in živega Boga. S tem je v korenini rešena marsikatera druga naloga. Dušni pastirji, pridigarji in kateheti, spiritali, voditelji duhovnih vaj in misijonov se morajo zavedati velike odgovornosti, ki jo imajo v tem oziru. Kdor mlademu človeku da v življenje res pravo podobo božjo, mu je dal najbolj gotovo podlago za osebno versko življenje. In kjer rešujemo, kar se še rešiti da, zdravimo, kar se zdraviti da, skušamo vrniti Bogu, kar je bilo izgubljeno, pogledjmo, kako je z osnovo, ali je korenina zdrava: kakšen pojem o Bogu ima dotični človek.

Toda ne zapoveduje nam samo naš čas, da posredujemo ljudem čisti in pravi pojem o Bogu, to nam zapoveduje Bog sam. Prve tri zapovedi v dekalogu niso nič manj važne kot zadnjih sedem. Če ljudje pri zadnjih sedmih zapovedih, ki urejajo razmerje do ljudi in stvari, bolj grešijo s prestopanjem, grešijo v prvih treh, ki urejajo razmerje do Boga, predvsem z opuščanjem, najbrž zato, ker tu najprej duhovniki, dušni pastirji, pridigarji in kateheti greše z opuščanjem. Premalo govore o Bogu in premalo se trudijo, da bi ljudem vtisnili pravo podobo živega Boga v srce. Prva božja zapoved pa ni samo zato prva, ker stoji na začetku dekaloga, ampak zato, ker je najvažnejša in najosnovnejša. „Veruj v enega samega Boga!“ *Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine praedicante?* (Rim 10, 14).

PROŠNJA!

Naročniki „*Omnnes unum*“ se pogostoma obračajo na uredništvo s prošnjo, da bi v reviji objavili seznam dobre literature, ki naj bi jim služila pri študiju in pri gojitvi njihovega duhovnega življenja. Obračamo se na vse sobrate s prošnjo, da bi nam sporočili naslove knjig, ki so za to priporočljive.

V poštev pridejo sledeči jeziki poleg našega domačega: latinski, nemški, italijanski, francoski, španski in angleški.

Knjige naj bi obravnavale sledeča področja: Sv. pismo, filozofijo, dogmatiko, moralno teologijo, cerkveno zgodovino, pastoralko, sociologijo, priče, duhovno branje, premišljevanje, rekolekcije in duhovne vaje.

Prosimo, da bi pri vsaki knjigi navedli avtorja, naslov knjige, založbo in v katerem jeziku je pisana oz. dosegljiva.

Prosimo, da bi seznam poslali čimprej!

Uredništvo

Duhovnik in Bog s človeškim srcem

Vladimir Kos, Japonska

Duhovnikovo življenje je ena sama napetost. Ostvarjajo jo dvojevrstne silnice, božje in človeške, in neprestano terjajo odločitve. Duhovnik je „zastopnik“ božjih in sočlovekovih interesov. Stati med obema svetovoma pomeni strahotno resničnost, vsaj v kolikor duhovnik razume pojma „Bog“ in „sočlovek“. Bog je neskončno neskončni troosebni Duh; človek je tista zagonetna stvar, čigar duh lahko sovraži Boga in muči so-bitja, čeprav tudi tako hlepi po nečem neskončnem, ne, po nekom, ki je neskončen. In duhovnik ne more ostati nobenostranski! Poklican je po samem Bogu, da ugotavlja konkretno razmerje obeh svetov in temu primerno ravna. Mora ravnati. V božjo hvalo in zahvalo, v prošnjo in zadoščenje. Ako ničesar ne stori, izdaja Boga in človeka.

In vendar ni to življenje na strahotni krivulji od človeka do Boga brezupno. Zato ker ima Bog človeško srce. Le druga božja Oseba je tudi človek, a to ne spremeni ugotovitve; saj nikoli ne neha biti en sam Bog z Očetom in Duhom. To Srce učlovečenega Boga pozna izkustveno vse dimenzije človeškega življenja, tudi posledice greha; a Samo ne zna grešiti, ne zna storiti zla. Po pravici pravimo, da je zato polno ljubezni. In po enačbi „Bog-Ljubezen“ je ta ljubezen moralno vsemogočna: v globine božjega bistva lahko posega, in kadar prosi česa brezpogojno — brezpogojno v smislu ljubezenskega izrazoslovja — je uslišana. Teološka znanost razlikuje še druga razmerja med Jezusovo ustvarjeno in neustvarjeno ljubeznijo, a zmeraj ostane dejstvo: Bog ima človeško srce, polno ljubezni.

To dejstvo je bistvena radost duhovniškega življenja. Morda bomo jutri našli boljši izraz za „bistveno radost“, a trenutno pomeni duhovniško življenje, ki po svojem bistvu ne more biti žalostno, dokler ga prešinja resnica o Bogu s človeškim srcem. Zato ker je Jezus Bog s človeškim srcem, je duhovnikov najpogostejši Vodja, najbolj genialni Zapovednik, najnežnejši Ljubitelj, najzvestejši Sobojevnik. In tako blizu, da se človek mora načrtno izogibati skušnjavi nespoštljivega obnašanja.

Kako čudno je, da duhovniki često ne najdemo toliko sreče v pobožnosti do božjega Srca Jezusovega, da bi jo z navdušenjem vžigali v srcu mnogih. Ali ne pomeni ta pobožnost čisto osebnega razmerja do Boga s človeškim srcem? Kadar molimo in ljubimo to Srce, ljubimo osebo, ki ima tako čudovito srce, sicer bi sploh ne mogli imeti osebnega, res človeškega razmerja do tega Srca. Ali ne ljubi fant požrtvovalno srce svojega dekleta? Da, ljubi vso dekle, a „pod posebnim vidikom“.

Tudi brez svetih besed Marije Marjete Alacoque, tudi brez veselega praznika tega Srca, bi vsak duhovnik, ne, vsak resni katoličan moral odkriti to pobožnost zase. Saj pomeni odkriti in ljubiti Jezusa na čisto prisrčen način.

NESKONČNA LJUBEZEN BOŽJA

(Izvlaček premišljevanja za duhovnike: škof M. Arduino)

Jezus tudi nam lahko očita: Še vedno me ne poznate. Kljub semeniškim letom še vedno ne poznamo dovolj Jezusa Kristusa.

Če hočemo biti duhovniki po božjem Srcu, moramo verovati v neskončno božjo Ljubezen.

Bog je Ljubezen: v Bogu se pretaka Ljubezen med božjimi osebami. Ljubiti, pomeni dati se — Evharistija.

Ljubiti, pomeni dati se vedno — Nebesa.

Ljubezen božja je kot sonce: in duhovniki morajo biti njegovi sateliti. Toda v ta namen moramo najprej dobro razumeti božjo Ljubezen.

Duhovnik se ne odpove ljubezni; družinski ljubezni pač, toda zaradi neke veliko večje ljubezni.

On mora ljubiti več in bolj kot vsi drugi ljudje.

Samo ljubezen božja more napolniti duhovnikovo srce v osamljenosti. Samo ta ljubezen ga more obvarovati pred nevarnostmi.

Če moramo kdaj žalovati zaradi duhovniških padcev, se to zgodi ravno zaradi pomanjkanja božje ljubezni v njih srcih.

Duhovnik, ki ima srce polno božje ljubezni, bo gotovo čist, ponižen in ne-sebičen duhovnik, poln gorečnosti za zveličanje duš; ljubil bo Cerkev, papeža, skofa; to bo svet duhovnik, bo duhovnik po božjem Srcu.

Gospod nas potrebuje za uresničitev svoje zamisli, in ta njegova zamisel je pritegnitev vseh ljudi k njegovi Ljubezni.

Danes se duše vedno bolj oddaljujejo od božje Ljubezni.

Kaj nam je storiti?

Po človeški sodbi ni nobenega izhoda.

Ostane nam samo še božja Ljubezen.

Danes sicer Cerkev ni več zmerjana in obrekovana kot pred nekaj leti, toda duše mogoče še nikoli niso bile tako daleč od Jezusa kot danes.

Koliko jih živi v božji milosti? Koliko živih mrličev!

Za pritegnitev teh duš imamo mi neskončno Ljubezen: dati jim ljubezen presvetega Srca Jezusovega.

Kjer je duhovnik, ki ljubi presveto Srce, Evharistijo, tam je oaza sredi puščave.

Toda če hočemo dajati drugim to ljubezen, jo moramo najprej sami imeti v srcu. Sv. Pavel je dejal: „Imitatores mei estote, sicut et ego Christi.“

Bog daj, da bi vsi mogli reči: „Credidimus charitati!“

(Priredil Janez Zupan, Bolivija)

Globinska psihologija in dušno pastirstvo

Franc Mihelčič, Avstrija

Vgoja v vzgojnih zavodih

Vzgojni zavodi so pripomoček in nadomestilo vzgoje v družini. Da morejo vršiti svojo nalogo uspešno, je potrebno, da se naslonijo na vzgojo doma, če je bila pozitivna. Upoštevati morajo vse činitelje, pozitivne in negativne, ki so vplivali oblikovalno na otroka. Zavedati se morajo, da je uspešna le individualna vzgoja, kar poudarja Pij XII. Veliko napako napravijo vzgojni zavodi s tem, ker ne upoštevajo družinskih razmer in vzgajajo vse po enem kopitu. Ni dovolj, da se gojenec ukloni hišnemu redu in predpisom zavoda, treba se je ozirati na individualne potrebe in se seznanjati z vsemi problemi mladine. Zgodi se, da polagajo veliko važnost na takomenovane lahke otroke, to je one, ki se dajo z lahkoto voditi, mečkati kot robec, gnesti kot ilo, „upornike“ pa zaposcavljajo in kaznujejo, ne da bi vprašali po vzrokih upornosti. Ni vsak upor, vsaka svojeglavost, vsaka trma že sama na sebi znamenje zlobe, marveč more biti posledica in znak nekega konflikta, na katerem otrok trpi. Trpi dvojno, najprej radi odpora samega in ker vidi, da ga ne razumejo. Pogosto je trma le posledica samoobrambe in ima svoje korenine morda že v zgodnji mladosti. Otrok si želi pomočnika, pa ga radi nerazumevanja ne najde. Razumevanje, primerna taktika in dobra volja vzgojitelja pomagajo otroku iz težav, radi katerih sam najbolj trpi.

Naj navedem le en primer, kako more povzročiti nespametno zadržanje in ravnanje vzgojitelja konflikte v duši otroka.

Deklica, hči hotelirja, je bila izročena redovnicam v vzgojo. Starši niso hoteli, da bi rastle v hotelu. Sestre so vzgajale otroke v strahu božjem, pridigovale, da so božje namestnice, da zlasti prednica predstavlja Boga in govori v imenu božjem; zato je pokorščina njej pokorščina Bogu. Učile so jih zatajevati in premagovati se iz ljubezni do Boga.

Zgodilo se je, da je dekllica pisala domov, da je iz ljubezni do Jezusa pojedla v petek dve torti (vedeti moramo, da ni marala sladkarij in je bilo njeno dejanje res zatajevanje). Prednica, ki je pismo prebrala, jo je poklicala k sebi in jo z vso resnobo okregala: „Hinavka! Mislile smo, da si dobra in ponižna, pa vidimo, da si le hinavka.“ Dekletce ni prišlo do besede, ker ni vedelo, zakaj se prednica jezi, ni si moglo razložiti, zakaj bi naj bila hinavka. Začelo je jokati in med jokom vprašalo, kaj je zakrivila. „Domov pišeš, da si pojedla iz ljubezni do Jezusa dve torti. Hinavka!“ In izgnala jo je iz sobe. Dekllico je to zelo prizadelo. Zbolela je in psihoterapevt je dognal, kaj je bil vzrok. Ni mogla spraviti v sklad svetosti sester in naukov o samopremagovanju ter na drugi strani jeze prednice in zahrbtnega branja pisem, ko pa so doma v hotelu tako skrbno varovali pošto gostov, da ni prišla v roke nepoklicanim, in končno krivičnega očitavanja hinavščine od strani prednice, ki je bila v očeh dekllice namestnica božja. V duši dekllice je nastal konflikt, ki ga sama ni mogla razrešiti.

Vzgojitelj naj se zaveda, da ima v zavodu več skupin gojencev, ki se držijo različno do njegove zahteve po „pokorščini“.

Prva skupina so *slabiči* po naravi, ljudje brez volje, brez hrbtenice ali pa vzgojeni doma pod trdo roko in se dobro počutijo le pod tako roko, ti so negativni in potrebni pomoči, da jim volja okrepi, sicer ne bodo nikdar samostojni. — Druga skupina so *oportunisti*, ki storé, kar se od njih zahteva, ker so prišli do prepričanja, da imajo od tega le korist. To so sebičneži, zreli da postanejo asocialni tipi. — V tretjo skupino bi prištel *stoike*, vzvišene nad vse, ki v duši prezirajo predstojnika in njegove ukaze in jih ne more nič spraviti iz tira, ker so sami sebi dovolj.

Dalje so gojenci, ki se vsled konflikta umaknejo v bolezen, to se pravi, krivično postopanje predstojnika in vzgojitelja povzroči v njih konflikte; na videz se vdajo, pa prav radi tega trpijo. Drugi pa se javno upró, bruhnejo na dan ali pa se umaknejo v bolezen, nevrozo.

Naj navedem primer iz neke šole. Tudi ta je bila deklška, kar pa ne pomeni, da bi pri dečkih ne bilo podobnih primerov.

Neka učiteljica, prav gotovo sama vzgojena in trpeča pod notranjimi konflikti, je imela o idealnem učencu prav svojevrstno gledanje. Zgledna učenka ji je bila samo ona, ki ji je dala vedno prav in ni nikoli ugovarjala. Tudi njen način spraševanja je bil svojevrsten. Tako je n. pr. poklicala učenko k tabli in jo vprašala: „Kajne, da se nisi učila?“ Odgovor je moral biti: „Ne, nisem se!“ — „Dobro! Biti moraš ponižna! Ponižen otrok prizna, da nič ne zna, torej tudi ti nič ne znaš?“ — „Ne, gospodična, ne znam.“ — Dobro! Vidim, da si resnicoljubna. Ti bom pomagala.“ In začelo se je spraševanje. Čim bolj je otrok jecjal in se zatikal, bolj je bila učiteljica zadovoljna in pripravljena pomagati. Gorje pa, če je šlo kje gladko. Tedaj je začela staviti težka vprašanja, da je otroka zmedla.

Zgodilo se je, da je prišla v razred brihtna, pridna deklica iz druge šole. Prvi dan jo je poklicala učiteljica k tabli. „Si se učila?“ — „Sem, gospodična!“ — „Ah! Glej jo, ošabnico! torej si se naučila in tudi znaš?“ — „Znam, gospodična!“ — „A tako? Celo zna! Bomo videli.“ In začela je staviti zvita vprašanja, da je dekletce popolnoma zmešala. Nato je dejala zmagoslavno: „Vidiš, hinavka, lažnivka, ošabnica! Bog te je kaznoval za tvojo ošabnost. Nič ne znaš! Po nekaj dneh je postalo dekletce duševno zlomljeno. Preiskava je spravila na dan, da je bila večina učenk takih. Zakaj? Radi „vzornega“, pedagoško neosnovanega poučevanja učiteljice.

Naloga vzgojitelja je, da se v sličnih primerih, ko otrok odpove, se upre itd., vpraša po vzrokih in razlogih teh pojavov; najmanj, kar mora storiti je, da ne vrže krivde na otroka, učenca. Pametno in pravilno bo, če vpraša najprej sebe ali onega, o katerem slutiti, da bi utegnil biti kriv te reakcije na gojencu. „Kaj je to, kar se je pojavilo? Zakaj se je pojavilo v tej obliki? Zakaj se je pojavilo zdaj?“ Brezdvoma ima vsaka reakcija globlji pomen. In poznati ga, je važno za vzgojitelja.

Pameten predstojnik bo torej stopil sam vase in se bo vprašal, če ni morda on sam vzrok tega pojava na gojencu. Morda je zlorabil avtoriteto, morda

izrekel nepremišljeno besedo ali se dejansko pre naglil. Če ne najde izven učeneč razloga, naj ga išče v učencu, pa ne v sedanjosti, marveč v preteklosti. Še bolje je, da ga da iskati komu drugemu, ki mu učenec zaupa. Tu imajo katehetje po šolah važno naloga. To je sicer moja osebno mnenje, pa mislim prav radi katehetovega stališča „izven spora“ utemeljeno. Oni niso le čuvaji vere in morale učencev, ne le učitelji, marveč vzgojitelji in dušni pastirji. Zato morajo imeti zaupanje tako učiteljev, kot učencev. Slično spirituali in katehetje po vzgojnih zavodih. Ponekod (n. pr. v Nemčiji in Ameriki) imajo po podjetjih psihoanalitsko šolane ljudi, ki imajo zaupanje vodstva in delavcev, da skušajo odstraniti vzroke konfliktov, nesporazumov itd.

Tak razgovor ni obračunavanje z učencem, ki se je uprl, ali drugače odpovedal, marveč najprej z učiteljem ali vzgojiteljem, da se odkrije vzrok spora, odpovedi itd. Seveda bo posredovalec pogosto naletel na nerazumevanje pri vzgojitelju samem. Takemu ni pomoči, dokler ne gre sam vase. Tedaj pa je potreben pogovor z učencem, da se spravi konflikt iz notranjosti duše na njeno površino, v zavest, in se skuša odstraniti njen kvarni vpliv. Težko se bo to posrečilo v enem ali dveh pogovorih; treba jih bo verjetno več in morda celo posega po psihoanalitiku.

V primeru, da se posredniku posreči tako pri vzgojitelju, kot pri učencu poravnati zadevo in da je vzgojitelj uvideven, utegne s pametnim, pedagoškim ravnanjem popraviti škodo na učencu. Če pa se le količkaj dvomi o tej možnosti, je treba učenca dodeliti drugemu, uvidevnejšemu vzgojitelju, če takega ni, pa dati v drug zavod. Vsako nasilje bi škodovalo celo za vse življenje.

Vselej pa je treba dati učencu priložnost, da se razgovori, da odpre dušo, da, če se to zgodi in če tudi izbruhne v očitke napram učitelju, mu to olajša dušo, ga napravi dostopnejšega za razgovor. Seveda tega ne bomo dosegli v prvem razgovoru, niti ne takoj direktno, kajti treba je priprave, da se duša odpre. V težjih primerih morajo iskati pomoči psihoanalitika, zlasti, če se je pojavila nevroza ali psihogeno obolenje.

Naj posnamem na kratko še odgovor na vprašanje, ki si ga stavijo pogosto vzgojitelji po raznih zavodih: kako, da vzgoja v zavodih pogosto odpove? Zlasti verska vzgoja?

1. Ker ni individualna, marveč kolektivna, šablonska in se bolj omeji na vzgojo za zavod, kot pa na vzgojo za življenje.

2. Ker v premnogih primerih v rokah nešolanih in nevzgojenih vzgojiteljev, ki jim je vzgojno delo celo še v breme, ne pa v sveto dolžnost.

3. Ker se ne posvetijo z dušo vzgoji in ne skušajo poznati preteklosti gojenca, s katero bi morali računati. Pogosto nimajo niti časa za vzgojno delo.

4. Ker se pogosto favorizira razvoj nepristne osebnosti. Nevarnost neke vernostne maske more namreč nastati tam (ne le v zavodih, marveč tudi v družinah), kjer se versko življenje posebno močno poudarja in strogo nadzira, kjer dnevni red in navade takorekoč nosijo versko življenje, ki ne postaja personalno, marveč kolektivno. Tako postane vsa vernost in pobožnost le nekaka kulisa, za katero živi duša nepobožno ali celo brezbožno življenje. In ko pade

ogrodje, ki je to kuliso držalo (zavod, družinske vezi), pade tudi kulisa. Da se to prepreči, naj se omogoči gojencem in doraščajočim zlasti v puberteti, da si uredijo svoje versko življenje osebno, da se sami odločijo za verske vaje brez vsakega pritiska. To velja zlasti za vsakdanjo mašo, ki postane prazna farsa, če je ne osvoji individualno sodelovanje gojenca. Ne le prazna farsa, marveč prava ovira resničnemu osebnemu verskemu razvoju.

Vzgoja v šolah

Sicer bi utegnilo zadostovati že to, kar sem povedal doslej o vzgoji doma in v zavodih, pa mislim, da ne bo napak dodati še nekaj misli glede šole.

Da je delo učitelja in šole važno, vzgojno važno (čeprav slišimo tu in tam iz ust učiteljev in profesorjev, češ, naši zavodi niso vzgajališča, marveč le učilišča), mi ni treba posebej poudarjati. To delo pa ne obstoji v podajanju znanja, marveč v pomoči pri oblikovanju osebnosti učenca. Ker pa je premnogo šolnikov zgoraj omenjenega mnenja, se ni čuditi, da najdemo toliko ljudi, ki zapustijo šolo z dobrim uspehom, pa so prav nezrele osebnosti, ker jim šola v tem pogledu ni dala prav ničesar. Žal je tega vse preveč in vedno več.

Učitelj naj se zaveda, da povzročajo napake, ki jih pogreši, včasih tudi le ena nepremišljena beseda, ki jo izreče v šali ali nataknenosti in nevolji, silno globoko segajoče posledice, ki jih nosi otrok s seboj vse življenje, če se ne zateče k psihoanalitiki ali se temu ne posreči odpraviti jih iz duše. Naj navedem dva primera.

Otrok devetih let se je branil nekega dne iti v šolo; le jokal je in nihče ni mogel spraviti iz njega, kaj se je pripetilo. Starši so slutili, da je vzrok v šoli in so se zatekli k psihoanalitiki. Temu se je posrečilo spraviti iz otroka vzrok konflikta, ki se je kazal tudi v tem, da je otrok jecljal in ni mogel izgovoriti besedice „osel“. Na vprašanje v šoli je namreč pri odgovoru odpovedal in učitelj je pokazal nanj rekoč: „Glejte ga, to je naš osel, ki ne zna drugega kot ii-aa.“ To je bilo dovolj. Šele po dolgotrajnem zdravljenju se je posrečilo popraviti učinke te besede.

Drug primer, ki sem ga sam doživel. Fant desetih let, iz zagrizene nemčurske družine se je branil v šoli učiti se slovensko. Nekoč je izjavil učiteljici, da ne bo pisal slovenskih nalog, zato ga je klofnila. Posledica spora med učencem in učiteljico se je pokazal na fantu v obliki vedno silnejšega jecljanja, ki je postalo posebno močno po omenjenem javnem nastopu. Ko sem videl fanta zadnjikrat, je pri ministriranju tako silno jecljal, da se mi je smilil. Besedi „Confiteor“ in „Suscipiat“ kar ni mogel spraviti iz sebe. Jecljanje pri otrocih je pogosto znamenje odpora, čeprav ni nameravano in ne hoteno, je nekaka stavka napram učitelju.

Kar sem omenil zgoraj pri ravnanju vzgojitelja v vzgojnih zavodih, ponačljam tu glede učitelja; tudi on naj se ob pojavu, da otrok nenadno odpove, ali začne jecljati, postane močno rdeč v obraz, ali začne ob vprašanju jokati, ali nenadoma po kakem nastopu v šoli zbolji, vpraša, če ni on tega zakrivil. Če ugotovi v sebi krivdo, mora revidirati svoje zadržanje napram otroku, če

pa je ne najde, naj jo skuša iskati v okolju otroka. Tu more dušni pastir opraviti nalogo, ki sem jo zgoraj pripisal katehetu. Konflikti nastanejo naj-češče, kadar človek nekaj doživi, česar zavestno ne predela.

Včasih se zgodi, da so učitelj in katehet, pa tudi starši, vzrok zlasti verskih konfliktov. Tako n. pr. sta dejala oče in mati otroku, ki je opravil svojo malo potrebo kar na tla v sobi: „Vidiš, Jezus te nima rad“; kasneje so se pojavile težave glede njegovih odnosov do Boga, v katerem je videl policaja; ali, otroku se kaj zgodi, pa pravita oče in mati „Bog te je kaznoval“ in to v stvareh, v katerih nima Bog nič opraviti; otrok ne zna razlikovati med voljo staršev in božjo voljo. Zaide v konflikte, ker so mu ob vsaki nezgodi dejali, da ga je Bog kaznoval. Otrok čuti namreč v obeh primerih, da oni, ki ni zadovoljen z njim, je oče ali mati, ne pa Bog.

Nek katehet je pripravljajl otroke na prvo obhajilo. Priporočal jim je: „Recite Jezusu po sv. obhajilu, kar vam je najdražjega, najljubšega.“ Vprašal je nato nekega dečka, kaj bo on povedal Jezusu; deček odgovori ves navdušen: „Jaz pa mu bom rekel: Jezus, moj krompir, Jezus, moja čebula, Jezus, moj fižol.“ Ves razred bušne v smeh, katehet se razjezi, prisoli fantiču nekaj klofut, rekoč: „Tako, še norčeval se boš?“ Razen tega mu ni dovolil iti k prvemu obhajilu. Posledica, nevroza. Šele psihoterapevt je mogel zvedeti za razloge, radi katerih je deček tako imenoval Jezusa. Družinske razmere so bile namreč take, da so bili doma vedno prepiri, kaj naj se kuha. Oče ni maral čebule, stari oče ne fižola in mati ne krompirja. Vse to pa je bilo dečku najljubše. Kaj boljšega si ni mogel predstavljati. To je bil tudi razlog onega poimenovanja. Če bi bil katehet le količkaj poizvedoval po tem razlogu, bi bil prihranil otroku nevrozo, radi katere je moral izostati iz šole skoro eno leto.

*

Za sklep še nekaj misli. Posledica nepremaganih, torej nepredelanih konfliktov, je pogosto tudi napačna projekcija na Boga, na bližnjega, na drug spol, radi česar nastopita v človeku strah in negotovost. Vse, kar sliši mlad človek lepega in dobrega o Bogu, se odbija ob podobi onega, kar je doživel v mladosti, to je ob podobi očeta, matere ali vzgojitelja, ki mu je predstavljal Boga-Očeta. Važno je, da sreča tak otrok, zlasti v puberteti, varno, očetovsko roko dušnega pastirja, ki ga razume in mu more pokazati, kaj je Bog in kaj ni, ki mu pomaga razrešiti v duši konflikt. Tak otrok se utegne znajti. Toda, da se to zgodi, je treba ne le varne in vešče roke vzgojitelja, marveč tudi milosti božje, za katero pa je treba moliti.

Jung je zapisal po dolgoletnih skušnjah besede, ki naj bi si jih zapomnil vsak vzgojitelj: „Vzgojitelj si mora biti na jasnem, da pomaga vse govorjenje in ukazovanje malo, če ga ne podpre lep zgled. Če si dovoli vzgojitelj podzavestno razne napake, laži, slabe navade, učinkuje to na mladega človeka mnogo močneje, kot še tako dobri nameni. Zato je najboljša vzgojna metoda v tem, da je sam vzgojen in da preizkusi vzgojne metode in psihološke modrosti, ki mu jih daje njegova šola, najprej na sebi in ugotovi njih veljavnost. Dokler si v tem razumno in vztrajno prizadeva, toliko časa verjetno ne bo slab vzgojitelj.“

Mojster Plečnik kot cerkveni umetnik

Marijan Marolt, Argentina

1.

Večkrat so govorili in pisali, da mora biti cerkveni umetnik prežet z iskrenim verovanjem, če naj lahko ustvari veliko cerkveno umetnino. Temu so tudi ugovarjali umetniki in naročniki. Zadostuje za cerkvenega umetnika, da je umetnik, da črpa iz velike zakladnice ikonografije in bo našel v njej tiste plemenite navdihe, ki so cerkveni umetnini koristni. Vem, da je pri nas doma delal cerkveno umetnino brezverec in drugo velik skeptik, če ne cinik, pa sta obe ugajali župnikom in vernikom. Povedal bi lahko še to, da izdelujejo razne devocijonalije židovske firme in jih ne kupujejo samo pobožne duše za svoja stanovanja, ampak jih razmeščajo po svojih cerkvah tudi vikarji. Obrt cerkvene umetnosti se je grdo razpasla. Pa ni dušam v pogubo.

Zgodilo se je večkrat v zadnjem času, da je klical k delu za cerkveno umetnost duhovnik katoliškega moža, ki ni bil umetnik. Oba, naročnik in obrtnik, sta bila dobra vernika, potrudila sta se, da bi olepšala hišo božjo, samo znala nista.

Slovenci imamo bogato cerkveno umetnost v preteklosti. Ker so bile cerkvene srenje majhne, nimamo takih romanskih pa gotskih katedral kot Francozi in niti takšnih baročnih cerkva kot Lahi. Toda tudi iz naših mestnih pa vaških božjih hramov davnih stoletij dihata globoka vera in pravi, prav slovenski umetniški zanos.

Nekje pa se je zaustavilo. Nekako pred stopetdesetimi leti. Drugič že v zgodovini slovenske cerkvene umetnosti. Prvič v 1. polovici 16. stol. ob izbruhu protestantske reformacije, drugič ok. l. 1800 ob mrkem janzenizmu. Obe dobi propadanja imata nekaj skupnega: ne samo usihanje umetniških sil, ampak tudi in morda najprej brezbriznost, če ne celo nasprotovanje duhovščine, nekakšen zmeren ikonoklazem. Paralela se vleče še naprej: Ko zavlada v cerkvi spet pravi duh, „katoliška reformacija“, se prične tudi prizadevanje za obnovo cerkvene umetnosti. Glasnik takih teženj je bil prvič škof Hren, drugič do neke mere Baraga. Obakrat že ni bilo več močne umetnostne tradicije; našli pa so se pobožni obrtniki. Obakrat je trajalo celo stoletje in več, da je poslal Bog Slovincem velikega mojstra, prežetega tudi z globoko vero. Kako lepa je primera Metzingerjevega testamenta z zadnjo željo arhitekta Plečnika, naj bo tudi v komunistični Sloveniji njegov pogreb katoliški!

Če samo na kratko opišemo stanje cerkvene umetnosti pred in ob Plečniku, naj navedemo naslednja dejstva. Baročna in rokokojevska arhitektura sta se po silni stavbinski delavnosti 17. in 18. stoletja razblinili v polirstvo in zidarstvo. Kiparstvo je zdrknilo v podobarstvo. Layerjeva slikarska delavnica, nekdanj dobra, se je ob brezbriznosti janzenistov razbila že skoraj v šušmarske revščine. Potočnik in Langus, slikarja srednjih kvalit, svojih klasicističnih teženj nista znala prilagoditi cerkvenim zahtevam in sta za cerkve slikala po baročnih izročilih, ki jih pa tudi nista mogla več prav razumeti. V pričetku 2. polovice 19. stoletja nastopi privrženec nazarencov Janez Wolf, ki je bil pri vsem svojem bohemstvu veren človek, pa je že sam opravil vsa aktualna naročila, da so morali njegovi boljši učenci v svet za kruhom in so ostali doma samo skromnejši,

obrtniki. Impresionisti so tudi prevzeli nekaj malega cerkvenih naročil, pa se razen Sternena niso prav znašli. Zanimali so jih formalni problemi. Še večja je bila zmeda pri naročnikih. Obračali so se na tuje arhitekta in slikarje, v kiparstvu najrajši na tirolske delavnice.

Ekspressionizem po prvi svetovni vojski je bil po svojem duhovnem ustroju religiozni umetnosti blizu, čeprav je bil nekoliko „križarski“. Slikarska dela bratov Kraljev, Elde Piščanec, Gorjupa, Mežana, Pirnata, Pengova, Helene Vurnik in še koga so moderno usmerjenega opazovalca frapirala in tudi ljudskega okusa niso žalila. Ko sem si podpisani te slikarske slike ogledoval, so mi verniki zatrjevali, da jim nazadnje po primerni razlagi te slike le ugajajo in da lahko ob njih premišljujejo svete dogodke. Več skepticizma je bilo pri raznih župnikih, ki so si jih prišli ogledat iz sosesčine. Seveda ne pri vseh. Podobno je bilo s Kraljevimi kipi; Gorše, ta mehka duša, je rad prisluškoval skeptikom in delal kompromise. V arhitekturi se je lotil cerkvenih naročil samo Vurnik — drugi niso bili umetniki —, pa si je v začetnih nalogah pomagal največ z ornamentiko, ki je vsebovala nekaj simbolike.

Kot sodobnik impresionistov, secesionistov, ki so slikali za stanovanja „slovenske Madone“, ekspressionistov in vseh nadaljnih umetniških smeri do začetka letošnjega leta je deloval Jože Plečnik.

2.

Arhitekt Jože Plečnik ni bil samo veren, ampak tudi pobožen človek. Če bi nekdo za njegovih živih dni kaj takega zapisal, bi to zvenelo banalno. Neka nikjer zapisana vljudnost v katoliškem občestvu zahteva, da ne hvalimo pobožnosti svojega bližnjega, ker bi ga to hvalisanje žalilo. Tako hvalisanje bi prijalo samo pobožnjakarju, ki ni isti kot njegov pobožni bližnji. Res zahtevajo v zadnjem času razni katoliški pokreti od svojih privržencev neko javno, demonstrativno izražanje katoliških načel, ki je v borbeni cerkvi dandanes morda tudi potrebno, toda duš manifestantov vse to ne odkriva. Če bi bilo nujno potrebno, bi šel Plečnik tudi s prižgano svečo za procesijo, pod pogojem, da bi to njegove pobožne skromnosti ne žalilo. Toda posebno po revoluciji je prišlo v javnost toliko prej skritih dokazov za mojstveno iskreno vernost, da jo smemo danes že poudariti. Če v tem članku še ni prostora, bo pa še dostikrat kje drugje priložnost naglašanja, da Plečnik svojih cerkvenih del ni ustvarjal samo kot umetnik, ampak najprej kot iskren in pobožen katoliški vernik iz globoke ljubezni do troedinega Boga. Ta veliki človek ni bil samo veren, bil je asket, skoraj puščavnik. Ob vsej mogočnosti je tudi njegova izvincerkvena arhitektura nekako brezspolna, ko dihalo dela njegovih impresionističnih sodobnikov — kot so bili vzorni možje in jim zato vsa čast — iz sebe neko globoko, nepokvarjeno erotičnost.

Da je bil Plečnik velik umetnik, vsi vemo. O tem bi napisali lahko obširno razpravo, ki ji ne vem konca. Borba zanj na Dunaju ob prelivu stoletja, priznanje Čehov, članstvo v češki in slovenski akademiji znanosti in umetnosti, častni doktorat dunajske tehnike, nazadnje ogromni pogreb Ljubljčanov, ki so končno doumeli njegovo delo, to dokazujejo. Veliki poznavalci umetnosti niso nikoli oklevali priznavati Plečnikovih umetnostnih kvalit. Zaganjali so se vanje samo nišvedni pritlikavci, kar pa se je dogajalo v svetu vedno in povsod.

Ta mož je posegel v slovensko cerkveno stavbarstvo s svojo svetostjo in

s svojo nenadkriljivo umetniško močjo. V vso tisto revščino, ki smo jo omenili v prejšnjem poglavju, je posvetil z novo lučjo. Ni bil vsega veden in je kot Gorše z naročniki sklepal kompromise. Naš čas, ki se pričinja nekako v začetku tega stoletja, je namreč zelo razgiban. Umetnost prve polovice našega stoletja zelo vibrira. Če Plečnik ni doumel v svoje koncepte vključiti impresionistov in ekspresionistov kot sodelavcev, kar mu radi očitajo, to ni bilo nerazumevanje za sorodni umetniški stroki. Arhitektura je večnostna in gradi za pomezne rodove. Pri vsem tem ni naduta. Je pa bolj obrtna, kot sta slikarstvo in kiparstvo, pa manj individualno izpovedovalna, čeprav je pri naših razmerah prav tak fenomen kot je Plečnik, ob vsej svoji šibki okolici graditeljev moral pomeniti izredno osebnost. V slovensko cerkveno umetnost je prinesel Plečnik novega cerkvenega in umetniškega duha. Mladostni stiki z beuronsko benediktinsko slikarsko — bolj risarsko — umetnostjo so tudi njemu posredovali nekakšen lepotni kánon, ki se ga pa vendar ni držal tako natančno kot Beuronci, kajti bil je otrok za slikovitost zavzetega slovenskega umetnostnega dojemanja. Prav zaradi svoje kano- ničnosti so beuronski slikarji ostali samo pomembna faza v zgodovini cerkve- nega slikarstva, niso pa mogli ustvariti osnov, iz katerih bi lahko črpali še kasnejši rodovi. Že ekspresionizem jih je prehitel, kot je zamenjal prej nazarenci — realizem. Kánon — dogma pri Beuronicih, kánon s poletom, s čustvenimi iz- bruhi izven stroge kompozicijske forme — dogma s pobožnim ljudskim izživ- ljanjem pri Plečniku.

Plečnik je bil sin tistega naroda, ki živi v sredi med mistiki in sholastiki.

Učil se je v Gradcu in na Dunaju. V obeh učiliščih je vzbudil nenavadno pozornost učiteljev. S seboj iz Ljubljane je prinesel pristno pobožnost in smisel za slikovitost in prav tega njegovi učitelj niso bili vajeni. To je bila vsebina Plečnikovega dela, s slikovitostjo je pa tudi opremljal svoja dela, kot se jih je naučil izdelovati po naukih svojih učiteljev.

Po ovinkih se je končno vrnil po prvi svetovni vojski domov, da se je lotil poleg drugih del reformacije slovenske katoliške cerkvene stavbe. V svoje zasnutke in v izvedbe je položil vsebino. In je položil vanje umetniško moč, podprto z znanjem. Takrat šele je postala očitna vsa siromašnost poldrugsto- letnega cerkvenega stavbarstva na Slovenskem. Prepričal je, da mora imeti velika umetnina vsebino. Če je umetnina cerkvena, mora imeti bogoljubno vsebino. Umetnik, ki vseh milosti, kot jih prejema vernik v cerkvenem hramu, ne dojame, lahko ustvari lepo cerkveno stavbo; ni pa posredovalec teh milosti. Umetnik, ki hrepeni po Bogu in se v svojem delu z Njim pogovarja, je sodelavec duhovnika pred oltarjem in na prižnici. To je Plečnik.

3.

Arhitekt Jože Plečnik je dvignil našo cerkveno arhitekturo ne samo na vsebinsko in umetniško stopnjo gotike pa baroka, ampak na višino, kot je še nikoli v zgodovini ni dosegla. Tragika tega vzpona je v tem, da je njegovo delo z njegovo smrtjo zastalo. Nobeden njegovih učencev — če ni kje skrit — ne dojame vsebine božje hiše tako globoko, kot jo je dojemal mojster — učitelj. Razmere v domovini so takšne, da so zgradbe novih božjih hramov skoraj ne- izvedljive. Ker Plečnik ni bil samo graditelj v ožjem pomenu besede, ampak je bil tudi arhitekt za opremo, smo dobili v teh zadnjih letih vsaj precejšnje število

umetnin v cerkveni opremi, da omenjam škofov prestol v ljubljanski stolnici, predmete v Stranjah in razne posamezne cerkvene posode. A tudi tu nas navdaja strah pred bližnjo bodočnostjo, najsi smo prepričani, da bo vzdržal Plečnikov duh v cerkveni umetnosti tudi preiskušnje težkih časov in dajal hraniva pokolenjem, ki bodo sedanje čase preživela.

H koncu nekaj naštevanja. Najprej nove cerkvene stavbe. Pri tem velja pripomniti, da Plečnik na krajih, kjer so že prej stale cerkve, nikoli ni dovolil porušiti starih stavb, če so imele umetniško vrednost. Če je moral postaviti zaradi večjega števila vernikov večjo cerkev, je staro vključil kot kapelo ali stranski prostor v svojo novo umetnino.

1. Načrti za župno cerkev v dunajski okolici (1905), načrti za povečanje romarske cerkve na Trsatu (1909), izvedba cerkve sv. Duha na Dunaju XVI (po enem izmed 7 načrtov), načrti za cerkve in kapele v Pragi (1910—14), cerkev v Bogojini (1927), cerkev sv. Frančiška v šiški (1927), cerkev Srca Jezusovega v Pragi, sv. Mihaela na Barju in pokopališka kapela v Horjulu (1920 do 1929), cerkev sv. Krištofa v Ljubljani, preureditev zunanjščine okoli cerkve sv. Florijana v Ljubljani in sv. Jerneja v šiški (ok. 1930), načrt za cerkev Lurške Matere božje v Zagrebu in za cerkev v Obrenovcu (1935), načrti za cerkev Srca Jezusovega v Osijeku (1938), za cerkev sv. Križa v Zagrebu in sv. Marije angelske v Sarajevu (1939), kriptna cerkev Lurške Matere božje v Zagrebu (1939—1944), načrti za povečano cerkev pri Mariji Bistrici na Hrvaškem (1942/3), načrti za župno cerkve v Mostah (1944), ureditev okolice cerkve na Brezjah, načrti za samostan s cerkvijo v Osijeku, načrti za cerkev v Primostenu, Dalmacija, in za tribočno cerkev v Bosni (1946), načrti za predmestno cerkev in za cerkev sv. Križa v Zagrebu (1947), načrti za kapelo na Veliki Planini (1949), povečava cerkve v Ponikvah in pri D. M. v Brezju (1951), načrt za obnovo porušene cerkve v Šmartnem v Tuhinju in prizidek k župni cerkvi v škofji Loki (1952).

Ta seznam ni niti približno popoln. V tej zvezi bi bilo navesti poleg nekaterih večjih cerkvenih stavb, o katerih nimam podatkov (kot je frančiškanska cerkev v Belgradu) vrsto načrtov in tudi izvršenih kapel in kapelic, žale in Navje, znamenja in nagrobnike. — Gornji pregled kaže, da je pri marsikateri zasnovani umetnini ostalo samo pri načrtu in to toliko večkrat, kolikor bolj smo prihajali v komunistično vladavino. Spet pa se bodo pojavile možnosti, da se še marsikakšen Plečnikov načrt pozneje kdaj izvede. — Že svojo prvo cerkveno zgradbo je postavil mojster v tujini, na Dunaju, pozneje v Pragi in na slovanskem jugu. S Plečnikom je po več kot poldrugem stoletju slovenska cerkvena umetnost spet prestopila domače narodnostne meje. Prej je segla zadnjikrat čez te meje za časa „ljubljskega baroka“ v sredi 18. stoletja (Metzinger, Bergant, Robba, frančiškanska delavnica).

2. Še mnogo večje, pa zato še manj pregledno je število Plečnikovih notranjih cerkvenih oprem ter posameznih posod in paramentov. Če najprej nekaj splošnega povemo, naj poudarimo, da je skoraj vse svoje cerkvene zgradbe tudi sam opremil razen s slikarskimi in kiparskimi umetninami v ožjem smislu. Pri tem bi rekli na splošno lahko to-le: Pri zidavah in prezidavah cerkve rado zmanjka denarnih sredstev, prav ko je treba cerkev opremiti. Tako so v Plečnikove cerkve navadno namestili provizorično kakšno staro opremo, potem pa stopnjema njegovo, na katero so bili že stavbeni načrti preračunani.

Naštejmo samo nekaj bolj znanih stvari: Srebrni kip sv. Mihaela za zastavo SKSZ (1899). — Cerkevni interjer na razstavi cerkvene umetnosti na Dunaju (1907). — Oltar v Döblingu, skupaj z beuroncem Verkadejem (1910—13). — Cerkvene posode za Prago (1913). — Zastava za Marijino družbo v Ljubljani (1921). — Tabernakelj za Vyšehrad (1922). — Veliki oltar v Martijancih v Prekmurju (1926). — Prenosni oltar za Barje, oprema cerkve Srca Jezusovega v Pragi in frančiškanske v Belgradu (1934). — Oprema jezuitske cerkve v Ljubljani, monštranca za zagrebške frančiškane (1938). Oprema kapele ženske kaznilnice v Begunjah (1939). — Oprema za cerkev sv. Mihaela na Barju (1940). — Oprema cerkve Matere božje Lurške v Zagrebu (1939—46). — Oltarji za Žale (1940—44). — Spominski križ za ljubljanske frančiškane (1941). — Načrti za oltarje pri sv. Krištofu v Ljubljani (1944/5). Paramenti in posode za zagrebške frančiškane, oltar za Stranje, kelih za Ptujsko goro, Stranje, Nevlje in Sarajevo (1946). — Oprema trnovske cerkve, kelih, orgle, svetilke v Stranju (1949/50). — Kor in orgle za Nevlje (1950). — Krstilnici za št. Vid in šiško (1950/51). — škofov sedež v ljubljanski stolnici (1951).

Ponavljam, da je to le en del izvršenih umetnin. Zelo veliko je še število zlasti kelihov, monštranc, ciborijev in drugih bogoslužnih predmetov.

3. Vsaj nekoliko moramo omeniti tudi cerkveni in nabožni tisk. Plečnik je opremil poleg drugih Avguštínove Confessiones, Življenje svetnikov, Vebrovo Knjigo o Bogu, Pogačnikov Veliki teden, Lukmanove Martyres Christi in Cerkvnih očetov izbrana dela, diplomo bratovščine Srca Jezusovega, spominsko podobico Matere božje Dobrega sveta, kanonske tablice itd.

*

Kakor je to naštevanje nepopolno, vendar predstavlja ogromno delo; tako ogromno je to delo, da bi delalo čast petinosemdesetletnemu umetniku, če ne bi bil ničesar drugega ustvaril. Pa je ustvaril še marsikaj na cerkvenem in posvetnem polju. Plečnikova produktivna kapaciteta je na posvetnih stavbah in opremah celo precej večja kot v cerkvenem stavbarstvu in mobilijaru.

Vendar je črpal mojster svoje oblikovno bogastvo iz svoje cerkvene umetnosti. Vse drugo, palače, spomenike, pohištvo in knjižne opreme je samo posnel, presnavljal iz tega, kar je iz svojega čustvovanja posvetil Bogu. Posvetno umetnost je tako dvignil na neko višjo vsebino.

Tako so delali srednjeveški graditelji, kadar so zidali posvetne dvorce. Renesanci arhitekti že niso več delali tako, nekoliko morda spet baročni. Potem je pa vse do naših dni posvetnost prevladovala in v širokem svetu še vedno prevladuje. V Plečniku vendar čutimo povratek v davne veke, ko je cerkvena umetnost kazala pot v posvetno. Iz vsebine in iz forme. Smo menda Slovenci edini narod na svetu, ki po Plečnikovem poslanstvu nekaj takšnega doživljamo.

Ali je njegova ustvariteljska sila tako mogočna, da je ne bi mogli razni modernistični vzorci začasno zasenčiti? Ali pa se bo vrsta njegovih učencev znova bolj oklenila mojstrovih naukov? — Najsi Plečnika za nekaj časa zasenčijo, vzblestel bo znova, ker je črpal vsebino umetninam iz večnostnih zakonov. Druga komponenta te vsebine je slovenstvo.

Oboje lahko samo živi in ne more umreti.

Bolehni in zdravi duhovniki

Anton Merkun, U. S. A.

Do bolnih in bolehnih duhovnikov sem imel vedno sočutje. Smilili so se mi. V nekaterih primerih sem jim pomagal. Naj jih kar naštejem. Prvi je **Janez Kalan**, prelat, velik slovenski misijonar, ljudski pisatelj. Bil je celo življenje bolehen. Zelo je bil potr in obupan, ko je stopil v zvezo z nekim B. in odprl mlekarno, ki je prodajala jogurt in slične dobrote. Gospod Kalan je želel, da bi ljudje namesto žganja in drugih opojnih pijač pili mleko in jogurt. Misel je bila dobra, toda praksa je bila slaba. Podjetje ni šlo. Bila je precejšnja izguba. K meni je prišel in mi svoje gorje potožil. Dal sem mu korajžo: „Janez, pogum velja, kar k meni pridi, da bova že na kak način dolg poravnala. V našem društvenem domu boš stanoval. Iz svoje sobe v društvenem domu boš gledal gorenjske gore in prekrasno gorenjsko pokrajino, zrak planinec te bo krepil in pri Materi božji homški boš našel tolažbo in srčno zadovoljnost. Lepšega kraja ne bi mogel dobiti. Homec je najlepša točka na površini naše zemlje. Pri meni v župnišču boš imel pa hrano.“ In res, prišel je na Homec, dolg sva poravnala, silno je bil srečen in zadovoljen na tem blaženem hribčku, kjer je Marija kraljevala. S tega mesta se vidi do 50 cerkva. Na sveti večer je bil gospod prelat ves srečen, ko smo šli od polnočnice domov in sva se ustavila pri društvenem domu in poslušala dolgo časa ptrkavanje, ki se je čulo od raznih strani. Oh, to so bili blaženi trenutki!

Drugi duhovnik je bil neki kapucin — ime sem pozabil — iz Reke. Bil je pesnik in pisatelj, velik častilec škofa Mahniča s Krka. Bil je jetičen. Pri meni je bil kaka dva meseca, misleč, da ga bo planinski zrak ozdravil. Bil je prav prijeten družabnik, ki je rad pel, n. pr. „Naš maček je ljubeo imel“. Kar smejali smo se, on, prelat Kalan in jaz. —

Prelat Kalan je v tistih časih rad zahajal h kapucinom na Reko, kjer je bilo protialkoholno središče za hrvatske dežele. Torej smo bili v protialkoholni žlahti in pristrčni prijatelji. Prelat Kalan je pripeljal tudi tega kapucina na Homec. Žal da mu bivanje na Homecu ni rešilo življenja. Bil je zelo vdan v božjo voljo in je kmalu potem, ko je odšel s Homeca, umrl.

Tretji je bil **Joso šafran**, Medjimurec, vpokojeni župnik zagrebške nadškofije, star 73 let, velik čebelar. Imel sem tedaj dva čebelnaka večinoma z žnidaršičevimi panji. Toda on je ljubil predvsem hrvatske „košnice“, pa sem mu jih naročil. Kako srečen je bil pri čebelicah. Pomagal mi je v pisarni pri hrvatskih dopisih Saveza Uzajamnosti, katerega generalni tajnik em bil. Pri meni ga je v nedeljo v cerkvi pri sv. maši zadela kap, odpeljali smo ga v ljubljansko bolnišnico, kjer je umrl.

Četrti je bil **Niko Gamulin**, Dalmatinec iz Jelse na otoku Hvaru. Bil je pri meni dve leti. Pomagal mi je pri hrvatskih pismih in pismih v francoskem jeziku, ker smo tačas skušali ustanoviti Zvezo duhovniških organizacij vsega sveta. Na sestanke je hodil prelat Kalan, ker se je tedaj mudil v švici. Sedež bi bil v Laganu. Sv. stolica je tedaj dovolila samo tajništvo pod nadzorstvom enega kardinala. Jaz se v to nisem veliko vtikal, ker sem bil zaposlen dovolj doma. Z Nikom Gamulinom sem se prav dobro razumel. Bil pa je hud nasprotnik Srbov.

Kake tri leta je stanoval v Domu v lastnem gospodinjstvu vpokojeni župnik in dekan iz Velike Gorice pri Zagrebu **Peterca**, doma v Dravljah nad Ljubljano. Imel je bolne noge in je težko hodil. Toda maševal je še vedno lahko. Veliko mi je pripovedoval o hrvatskih razmerah in sem ga vsak teden večkrath obiskal. Tudi umrl je na Homecu. Pozneje so ga

na Homeu odkopali in prepeljali v Drav-
lje, kjer počiva med svojimi bližnjimi
rojaki.

Svoje zdravje je iskal na Homeu je-
tični Anton Ščukanec, mestni kaplan v
Zagreb. Kar grmelo je, kadar je za-
kašljal. Bil je istočasno s šafranom pri
meni, toda samo eno leto. Bil je blaga
duša, toda piko je imel na višjo duhov-
ščino. Ko je od mene šel, je dobil faro
v Slavoniji. Vabil me je, da ga obiščem.
Toda je kmalu in nanagroma umrl.

Dasi sem imel skoro vedno kakega
jetičnega duhovnika, vendar, hvala Bogu,
se te bolezni nisem nalezal.

Slovenskih duhovnikov je bilo več,
ki so me prišli za nekaj dni obiskat,
n. pr. župnik **Franc Pešec**, bivši dekan
in župnik v šmarju pri Ljubljani, ki je
bil bolehen in je prišel k meni za nekaj
časa, da se pokrepča. Skladatelj **Premrl**
je tudi prišel, da se nekoliko okrepi v
homški tihoti.

Velikokrat je prišel k meni **dr. Janez
Ev. Krek**. Njemu na čast smo posvetili
posebno sobo v društvenem domu. Bila
je opremljena v slovenskem narodnem
stilu. Pri pečarju v Mengšu sem dal
napraviti peč po starem načinu: pečnice
in veliki modli s kranjskim orlom. Okrog
peči lesena klop. Peči nasproti je bil
bohkov kot s starim križem, na vsaki
strani so bile tri podobe, naslikane po
staremu načinu na steklo, miza, klopi in
stol s srčkom, vse po starem načinu.
Tudi strop je bil lesen, vrata okovana
po starem, v oknu mreža po starem na-
činu. Homškega društvenega doma ni
več. Škoda velika. To je bil edini dru-
štveni dom v Sloveniji, sezidan v slo-
venskem narodnem slogu. Požgali so ga
komunisti. Nato so opeko peljali v do-
lino. Pozneje so prostor in nekaj mate-
riala prodali nekemu Nočičanu, da si je
postavil svojo vilo.

V tem domu se je leta 1919 vršil
znameniti socialni tečaj **Hrvatov, Srbov
in Slovencev**. Prišlo je 120 Hrvatov, ve-
činoma duhovnikov, 35 Srbov, tudi po
večini popov. zlasti profesorjev in pa
nekaj Slovencev. Tečaj se je izvršil v
splošno zadovoljnost.

Dr. Janez Ev. Krek me je naprosil,
da bi sprejel na počitnice hrvatske aka-
demike. Privolil sem in tako so večkrat
prišli hrvatski akademiki k meni na
počitnice. Najvažnejši je bil **Pero Ro-
gulja**, ki se je tudi pri meni pripravljaj
na doktorat. Tudi jezuitje v Travniku
so me naprosili, da bi sprejel kakega
njihovega dijaka. Tudi to sem privolil.

Ko sem postal generalni tajnik Zve-
ze Vzajemnosti, smo imeli sejo enkrat
na Homecu, drugič v Zagrebu. Tako so
dobili Hrvatje zvezo z mano. Tudi laiki,
ki so bili pri tečaju, so pozneje privedli
hrvatske kmete na poučno potovanje v
Slovenijo in tudi na Homec. Ogledali so
naše zadruženstvo, naše gospodarske na-
prave itd.

Tudi srbski duhovniki so me prišli
obiskat, neki prota iz Novega Sada z
dvema hčerkama. Drugič je prišel na
obisk neki pravoslavni župnik iz Beo-
grada. Tudi srbski laiki so me obiskali,
zlasti zadružniki, da bi se od mene na-
učili zadružništva.

Pokojni **Janez Ev.** pa ni pošiljal le
Hrvate, temveč tudi severne Slovane,
trikrat je poslal **Poljake**. Bili so bogo-
slovci in en duhovnik, ob drugi priliki
je poslal dva **Ukrajince**.

Tudi potem ko sem se preselil v Do-
brepolje, so prihajali k meni na obisk.
Tu sem jih pošiljal v zavod sv. Terezije
D. J. Bili so duhovniki in laiki hrvatski.
Med njimi sta dva odlična obiska, nam-
reč škof **Akšamović** iz Djakovega in dr.
Šarić, nadškof sarajevski. Tudi iz Beo-
grada so bili laički obiski. Tako sem
gojil katoliško in slovensko misel. Bil
sem gar srečen in zadovoljen. Seveda
obiskov sem imel največ s slovenske
strani. Razna društva so prirejala svoje
izlete na homški hriček k Mariji. Vsa-
ko prvo nedeljo v mesecu smo imeli
roženvenko procesijo, katere so se ude-
leževali verniki od blizu in daleč.

V Ponikvah sem imel sedež Apostol-
stva bolnikov. Vsako leto smo imeli šhod
bolnikov in bolehnih ljudi iz raznih
krajev, ki so prišli h Gospe zdravja
prosit.

„Jaz sem katoliški duhovnik“

(Ob petnajsti obletnici smrti dr. Lamberta Ehrlicha)

Filip Žakelj, Argentina

25. maja 1942, na binško ponedeljek popoldne, se je Lambert Ehrlich dolgo razgovarjal pred stolnim župniščem s kanonikom dr. Janezom Kraljičem. Isti večer je že ob precej pozni uri molil duhovne dnevnice z nekim duhovnikom. Bil je precej utrujen. Zdi se, da je slutil nekaj hudega. Kasneje so se slišale govorice, da je neki duhovnik vedel, kaj se bo z Ehrlichom zgodilo, a ga ni obvestil, ker je bil preveč na strani Osvobodilne fronte. Lambert Ehrlich pa je zadnje dni bogoslovce in akademike navduševal za mučeništvo. 26. maja 1942, na binško torek zjutraj, ko se je po sv. maši v Cirilovem domu ves potopljen v Boga skupaj z akademikom Rojcem vračal proti domu, je skupaj s svojim spremljevalcem obležal mrtev v veliki mlaki krvi. Edvard Kocbek je drugi dan zapisal v svoj dnevnik: „Ko smo zvečer legali na pograd je prišel kurir iz Ljubljane in prinesel vest, da je po sklepu ljubljanskega vodstva padel dr. Ehrlich, organizator stražarstva in pobudnik antipartizanstva. Ta izvršitev

Tudi abstinentje iz vsega kamniškega okraja so se večkrat sestali v društvenem domu na Homcu ali pa pri kapelici v gozdu. Tudi to je bilo lepo.

Mislím, da je prav, da sem to zapisal. Na vsak način je treba, da gojimo Slovenci prijateljske stike s Hrvati. Oni so katoličani kakor mi, imajo zapadno kulturo, kakor mi. Pomniti je treba, da imamo Slovenci in Hrvati posebno zgodovinsko poslanje od božje Previdnosti, da delamo za versko in cerkveno edinost med Vzhodom in Zápdom. Vplivati moramo na to, da se ne soglasja med Srbi in Hrvati na lep in miren način izravnajo. Če bomo prijatelji, bomo to delo lahko izvršili. Ako bomo sprti, tudi imenovane vzvišene misije ne bomo izvršili.

sankcij je ob medli petrolejki razgibala našo barako. Začeli so se zanimivi razgovori, med katere je Kidrič vpletel svoje spomine na Ehrlicha. Pripovedoval nam je, kako ga je Ehrlich obiskal v dunajski ječi in mu na zelo spreten način ponudil svojo osebno naklonjenost.“ (Tovarišija, Ljubljana 1949, str. 26).

Drugi dan pa takole opravičuje umor Lamberta Ehrlicha: „Pred seboj vidim mrtvega Ehrlicha, ki sem nekoč tudi jaz z njim mnogo govoril. Kljub njegovi vedno hitrejši poti v slovenski fašizem bi zanimivi mož še živel, ko bi nam fašizem ne bil vsilil neizprosne alternative: ali življenje ali smrt. V dramatičnem položaju med starim in novim redom, ki danes v njem živimo in ki nam nalaga izredne dolžnosti, je posebno jasno spoznati dejstvo, da je usoda posameznika tako tesno povezana z usodo celote. V tako razgibanem obdobju zgodovine se stališče pravnega pojmovanja popolnoma spremeni, postane namreč politično. Menja se v tem smislu, da se posameznikova blaginja zelo ostro podredi blaginji človeške skupnosti. Če je v mirnem času kazensko pravo postavljalo sankcije s stališča osebne človekove blaginje, potem je cilj revolucionarne justice javna, kolektivna blaginja. Pozornost politične justice je obrnjena na ogroženost ljudske skupnosti, ne pa na psihologijo obsojenca. To se pravi, da sme določena človeška skupnost s polno pravico seči po revolucionarnih sankcijah, kadar je njen obstoj ogrožen, posebno, kadar bije boj na življenje in smrt. Kdor je v takem stanju odgovoren za kolektivno usodo, ima pravico, biti neusmiljen, sme vzeti življenje posamezniku in odkloniti ozire na osebne kvalitete in namene.“ (Prav tam, str. 27.)

Tako je bil torej slovenski komunizem neusmiljen tudi do dr. Lamberta

Ehrlich. Naši nesrečni spori so morda vsaj deloma krivi, da Lambertove duhovniške podobe ne zremo v tisti lepoti, kakor bi bilo prav. Duhovnik, ki z Lambertom Ehrlichom morda ni popolnoma soglašal v vseh stvarih, a je dolgo vrsto let mogel od blizu opazovati njegovo zgledno duhovniško življenje in neugnano gorečnost, se je v razgovoru z drugimi duhovniki pravilno izrazil: „Klobuk dol pred Ehrlichom.“

Lambert Ehrlich je bil mož silno globoke vere, silno je cenil svoj duhovniški poklic in ves živel zanj. Pogosto je poudarjal pri kaki prošnji: „Kot duhovnik vas prosim.“ Ko je v nesrečnih dneh meseca aprila 1941 prišel v stik z nekim angleškim mornariškim častnikom — kakor je sam pripovedoval na svojem stanovanju več zbranim duhovnikom prav tisti večer, ko so prihajali v Ljubljano iz škofovih zavodov v št. Vidu po nemškem Gestapo izgnani duhovniki — se mu je Ehrlich predstavil kot katoliški duhovnik, ga prosil pomoči ter mu obljubil, da bo zanj molil. Na istem potu je menda v Dubrovniku naletel na svojega bivšega učenca, ki je zaprl svojo cerkev, češ: „Zdaj imamo vse polno drugih skrbi.“ Lambert Ehrlich je potem stopil v drugo cerkev ter tam našel starega duhovnika, ki je pri nekem oltarju oz. kipu, kjer je več ljudi molilo, tudi sam molil, prižigal sveče in urejeval druge stvari. Ko je to pripovedoval, je vzkliknil: „Vidite, to je pravi duhovnik.“

Lambert Ehrlich je ves živel v nadnaravnem svetu. Ljubil je uboge duše v vicah. Menda je pri dr. Ivanu Zoretu dobil zelo obširen življenjepis sv. Marije Marije Alacoque, potem pa je ves navdušen pripovedoval, koliko ta svetnica piše o ubogih dušah v vicah in kako bi morali mi ta svet ubogih vernih duš bolj poznati.

Zlepa ne bomo našli kakega duhovnika, ki bi svetnike v nebesih imel za tako velike prijatelje in priprošnjike kakor Lambert Ehrlich. Pogosto je trdil, da moramo v svojih stiskah prositi pomoči zlasti skrite svetnike, ter duhovito dodajal, da imajo ti svetniki v ne-

besih več časa, ker jih ljudje prav zaradi njihove skritosti ne nadlegujejo tako. Na svoji delavni mizi je imel sliko sv. Ekspedita ter ga prosil, naj mu pomaga hitro delati in ne odlašati z delom. Častil je zelo svetnike, ki so bili v kakšni zvezi s slovenskim narodom. Slovencem je napisal v dveh zvezkih z vsó duhovniško ljubeznijo delo o katoliški Cerkvi, božjem kraljestvu na zemlji. Ko govori o svetosti Cerkve, navaja domač zgled svetosti: preprostega pohorskega kmeta Andreja Črešnika, ki ga je že Slomšek tako lepo opisal v Drobntincah leta 1846. Ne moremo si misliti Lamberta Ehrlicha brez gorečega dela za Baragovo razglasitev za blaženega. Pogosto je tudi poudarjal, da bi morali bolj častiti slovanske svetnike; da potrebujemo knjige, kjer bi bili bolj natančno orisani prav slovanski svetniki. Tako si je oskrbel mašni obrazec za sv. Vojteha (Adalberta), apostola Čehov in Poljakov ter opravil njemu na čast votivno sv. mašo. Takoj na levi strani ob vhodu v cerkev sv. Jožefa je visela preprosta slika sv. Andreja Bobola, velikega mučenca cerkvene edinosti. Lambert Ehrlich je dal napraviti posnetek te slike ter jo obesil v svoji delovni sobi. Večkrat se je ves razvnel, ko je pripovedoval, kaj je moral mučenec prestati. Menda se je dr. Gregorij Pečjak malo razburjal, ko je Lambert Ehrlich kar na svojo roko dal poslikati kapelo v Ciri-lovem domu s prizori iz življenja sv. Cirila in Metoda, slovanskih apostolov. Morda so bili nekateri malo krivični, ko so mislili, da Lambert Ehrlich navdušuje samo za misijonsko delo in pri tem pozablja na naš najbližji apostolat: delo za zedinjenje ločenih slovanskih bratov s katoliško Cerkvijo. Pa prav goreče češčenje sv. Cirila in Metoda ter sv. Andreja Bobola dokazuje, da mu je bila tudi ta zadeva precej pri sre. Naravnost občudoval je svete preroke stare zaveze, koliko so morali pretrpeti od svojega ljudstva in za svoje ljudstvo. O njih je rad govoril bogoslovcem pri apologetiki, pa se je navduševal zanje tudi nekaj dni pred smrtjo. Na nizki omari v

njegovi sobi so našli na dan smrti odprto knjigo preroka Jeremije. Kako navdušeno je znal pridigati o sv. nadangelu Mihaelu!

Naravnost otroško je častil deviško Mater božjo. Nekoč je pri apologetiki omenjal, kako moramo znati ljudem preprosto govoriti o Mariji ter je posebej omenjal, kako ima za zapuščene ljudi na ljubljanskem gradu šmarnice ter jim tako preprosto govori o Mariji. Zrastel je v varstvu višarske Matere božje, na katero vse svoje žive dni ni mogel pozabiti. Ko se je leta 1925 poletil Višarska Mati božja vračala na Svete Višarje, ji je z Višarij naproti prišel Lambert Ehrlich v spremstvu druge duhovščine in romarjev ter jo na Višarjah tudi pozdravil v slovenskem jeziku (Ave Maria Koledar za l. 1954, str. 64). Na zimo so redno milostno podobo Višarske Matere božje odnesli z gore v Žabnice. Ob nekem takem prenosu je sodeloval tudi Lambert Ehrlich ter v svoji otroški preprostosti navdušil akademike, da so Marijo z gore v dolino spremljali s prižganimi svečami. V svoji sobi je imel v kotu kar majhen oltar: v sredi podobo Višarske Matere božje, ob strani pa že omenjeno podobo sv. Andreja Bobole in na drugi strani podobo sv. Ivane Arške (Devica Orleanske), ki jo je častil kot posebno zavetnico pri delu za narod in domovino. Silno je ljubil molitev sv. rožnega venca. Akademike je navajal, da so dnevno prihajali k skupni molitvi rožnega venca. Javno so ga molili tudi pri pogrebih: n. pr. pri pogrebu g. profesorja Ernesta Tomca.

Goreče je ljubil Jezusa. Kako je znal navduševati za branje sv. pisma. Priporočal je, naj bi sv. pismo brali pod raznimi vidiki, zdaj pod enim, zdaj spet pod drugim. Najsvetejšo skrivnost je opravljal izredno pobožno; navadnemu duhovniku bi se zdelo, da skoraj prepočas. A kratki zapiski oz. pripravna točka za premišljevanje pričajo, kako silno je cenil skrivnost sv. maše, da je kar strmел ob njej. V Ljubljani je redno vstajal še pred peto uro; navadno je bil v stolnem župnišču vedno prvi pokonci; tako

tudi na dan svoje smrti. Potem je redno ves čas posvetil molitvi, premišljevanju in pripravi na sv. mašo. Ob sedmih je redno maševal, prej pa je od sobe do sobe budil akademike v Cirilovem domu in jih iskreno vabil k sv. maši. Nato se je lepo zahvalil po sv. maši. Demov pa se je redno vračal molče, da bi se ohranil v zbranosti, čeprav ga je kdo spremljal. Točke za premišljevanje si je včasih celo napisane pripravil. V premišljevalnem slovstvu je bil doma. Silno je cenil Parschev: Das Jahr des Heiles. Premišljeval je tudi papeške okrožnice. Ob neki priložnosti je pokazal na neko papeško okrožnico z besedami: „Vidite, to je za sodobno premišljevanje.“ Po smrti so našli več zapisanih točk za premišljevanje iz teh okrožnic.

Vpisan je bil v več verskih organizacij za duhovnike. Silno zvesto je vršil dolžnosti Apostolske zveze za duhovnike (Unio apostolica), ki zahteva od duhovnika, da dnevno izvršuje kakih 20 dolžnosti, ki zadevajo njegovo notranje duhovniško življenje. Njegove shedule, kamor si je zaznamoval, ali je te dolžnosti vršil ali ne, so dosti zgovorna priča, kako je bil vesten. V teh duhovniških organizacijah je bil posebno rad tudi za to, da bi bil deležen čim več odpustkov. Milosti odpustkov je nad vse cenil. Kot tretjerednik je reš živel pravega Frančiškovega duha preprostosti, pristrčne pobožnosti, ljubezni do Boga in predvsem usmiljene ljubezni in dobrote do bližnjega. P. Odilo Hajnšek je kmalu po Lambertovi smrti pripovedoval, kako je včasih kar pokleknil pred kakega frančiškana ter ga prosil kot tretjerednik za vesoljno odvezo, da bi prejel popolni odpustek.

Neki akademik oz. izobraženec, ki je dolgo vrsto let z njim živel, je po njegovi smrti trdil, da je Lambert Ehrlich dnevno redno vsaj pet do šest ur premolil. Ko je bil rajni trnovski župnik Ivan Vindišar še stolni vikar, sta dolgih dvanajst let skupaj molila duhovne dnevnice prav vsak dan, ker jih je sam silno težko molil. Zadnje mesece življenja jih je pogosto molil z nekim drugim

duhovnikom; tako tudi še tisti večer pred smrtjo. Pred predavanjem in po predavanju na bogoslovni fakulteti je vedno molil kleče. 16. marca 1942 je molil na ljubljanskem gradu jutranjice in hvalnice z nekim duhovnikom za god sv. Patricija. Ob koncu pa se je začel čuditi, koliko je ta svetnik molil; nato pa je z vsem spoštovanjem začel pripovedovati, koliko je premolil nekdanji celovski škof Kahn; dejal je: „škof Kahn je praznaprav z rožnim vencem vodil celovsko škofijo.“ 28. aprila 1941 zvečer je pripovedoval duhovnikom, kako je bil razočaran, ko je v bosanskih hribih v zadnjih trenutkih še dobil jugoslovanski avion, ki je odpeljal člane jugoslovanske vlade v tujino, a so srbski ministri imeli toliko svojcev s seboj, da sta slovenska ministra morala tam nekje na koncu aviona stati in se stiskati; a takoj je dodal, da je molil za srečno pot in avion pokropil z blagoslovljeno vodo. Bil je slovenski Jeremija, ki je razprostiral v molitvi svoje roke in mnogo molil za slovensko ljudstvo. Vsak se je lahko po njegovi smrti prepričal, kolikokrat je v knjigi, kamor je zapisoval, v katere namene je opravljal najsvetejšo skrivnost, bilo zapisano, da je maševal za slovenski narod, zlasti pa za ljubljansko vseučilišče. Tudi akademikom je med vojsko ponovno priporočal, naj za ljubljansko vseučilišče molijo. Ko so pri jezuitih v Ljubljani začeli s skupnimi mesečnimi obnovami za duhovnike, Lamberta Ehrlicha zlepa ni manjkalo pri njih. Vsak mesec si ga lahko videl, kako se je obnove zbrano udeleževal.

Zelo dobro se je počutil v duhovniški družbi. Čeprav je bil vseučiliški profesor, je bil vendar do vsakega duhovnika zelo prijazen in dober. Dolga vrsta stolnih vikarjev bi mogla povedati o njegovem pristranem prijateljstvu z njimi. Svojega prijatelja župnika Vindišarja je tudi določil za izvršitelja oporoke. Svoje najbolj dragocene knjige je zapustil ljubljanski teološki fakulteti.

Duhovnik, ki je živel z njim skupaj že v dijaških letih v Celovcu, je pripovedoval, da so mu zaradi njegove nedolž-

nosti in nepokvarjenosti v Celovcu že takrat rekli sv. Stanislav Kostka. Za popolno čistost je tudi kot duhovnik z največjo vestnostjo skrbel. Rad se je v duhovniški družbi iskreno nasmejal ob kaki nedolžni šali, a vsak, naj bo duhovnik ali laik, je vedel, kako je Lambert Ehrlich tenkočuten glede stanovske čistosti. Zato je tudi užival tolik ugled. Še tisto dopoldne po smrti so odkrili v klečalniku njegov bič in cilicij. Urša Gabruč, njegova pobožna in res zgljedna gospodinja, je pripovedovala, kako je včasih v sobi neusmiljeno pokalo, zlasti kadar se je gospod prej kaj razjezil. Ni si znala razložiti, dokler nekega dne ni pomotoma odkrila biča. Gospod kanonik Koretič je tudi po smrti Ehrlichovi pripovedoval, kako si je Lambert Ehrlich ob sporih v katoliških vrstah nekoč za pokoro naložil romanje k svojemu krstnemu zavetniku v št. Lambert za Savo; a romanje je bilo zelo spokorno: na telesu cilicij in popoln molk na vsej poti. Morda so prav njega spori najbolj boleli. Zato je za rešitev sporov molil in delal pokoro. Večkrat je tožil, da ti nesrečni spori že za marsikoga postajajo zadeva vesti. Svoje težave je razložil v dolgi razpravi, ki je obsegala okoli štirideset velikih strani. Upamo, da so ta spis rešili. Kdor bo hotel pravično presojeti naše spore, bo moral tudi to razpravo preučiti.

Nekoč je pripovedoval, da sta s profesorjem Tomcem prišla nekoliko navzkriž že kmalu po Ehrlichovem prihodu v Ljubljano, ko je menda v št. Vidu nad Ljubljano na nekem orlovskem sestanku poučarjal, da bi duhovnik moral imeti bolj odločilno vlogo pri orlovski organizaciji. Od takrat menda nikoli več nista prišla pri kakem delu skupaj. Trdil je pa, da se na ulici vedno prijazno pozdravljata. Zelo lepo potezo je napravil, da se je z akademiki udeležil pogreba g. profesorja Tomca, ki ima brez dvoma ogromno zaslug za slovensko katoliško obnovo v dijaških vrstah in tudi drugod.

Mnogo notranjega trpljenja je moral prestati, ko so mu očitali, da ni Slovenec po poreklu in mišljenju. Neki du-

hovnik je pripovedoval, kako je Lambertu bilo hudo, da so ga celo v Beogradu črnili in obrekovali. Po smrti so odkrili pismo, kjer mu neki duhovnik, ki je uživel velik ugled kot pisatelj, piše, da sta z rajnim dr. šerkotom ugotovila, da je Ehrlich židovskega porekla, da ima take in take poteze. Lambert Ehrlich je bil seveda zelo prizadet. A prav lepo mu je v odgovoru voščil za god, potem pa dodal: „Strašne stvari mi očitaš. Jaz sem ti že odpustil. Z Bogom pa sam opravi!“ Sovražnikom je po Jezusovem zgledu znal odpuščati.

Vsak dober duhovnik vrši z vso ljubeznijo tudi telesna dela usmiljenja, da bi tako laže prišel do duš in vršil duhovna dela usmiljenja. Lambert Ehrlich je vršil ogromna telesna dela usmiljenja. Res je, da so najbrž nekateri njegovo izredno dobroto tudi izrabljali. Vendar je pa tudi resnično, da bi marsikateri duhovnik mogel odpreti vrata do človeških src in duš, če bi po Lambertovem zgledu imel več nesebične požrtvovalnosti za telesno bedo bližnjega. Tisti, ki so ga dobro poznali, bi mogli navesti na tisoče in tisoče primerov, kako se je razodevala njegova ljubezen v telesnih delih usmiljenja. Čutili so to ljubezen reveži, ki jih je v stolnem župnišču največ hodilo trkat na njegova vrata; gospodinji Urši Gabruč je naročil, da ne sme nobenega prosilca odpustiti praznega; če nima drugega, naj mu da vsaj kako jabolko. Njegove dobrote so bili deležni telesno in duhovno zapuščeni prebivalci ljubljanskega gradu. Njegovo srce pa se je zanimalo tudi za bedo preprostih ljubljanskih služkinj, katerim je pomagal do tako imenovanega Doma za služkinje v Križankah. Marsikateri revni akademik ga tudi ne bo mogel pozabiti zaradi dobrot, ki jih je prejel iz njegove roke. Več let je po več akademikov jedlo z njim pri isti mizi. Ko je neki duhovnik vse izgubil, ko so bili prišli Nemci na Gorenjsko, ter v veliki revščini nastopil novo službo, mu je Lambert Ehrlich ponovno prinesel boljše mašne intencije. Ko je isti začel s svojim gospodinjstvom v prav skromnih raz-

merah, je Lambert Ehrlich spet svoji gospodinji naročil, naj rada pomaga, kadar bi ta duhovnik česa potreboval.

Leta 1936 je v postnem času imel v Sostrem pri Ljubljani duhovne vaje za moške in fante; pri teh duhovnih vajah se je naslonil na znamenitega portugalskega govornika Pereira ter čudovito pomembno govoril o vrednosti človeške duše: kako jo ceni Bog Oče, koliko je bila vredna v Jezusovih očeh in koliko je bil pripravljen žrtvovati zanjo in koliko je v resnici žrtvoval; kaj bi dal za človekovo dušo hudobni duh; na koncu pa je omenjal, koliko so žrtvovali svetniki za zveličanje svoje duše; posebej je navajal pretresljiv zgled sv. mučenke Perpetue. Ta vera v vrednost človeške duše je bila gonilna sila njegove velike ljubezni do vseh, do domače žabniške župnije, do ubogih, do akademikov, do vsega dela za narod, — delo za narod je vršil popolnoma pod nadnaravnim vidikom — zlasti pa do tolikih in tolikih žrtev za misijone. G. Lado Lenček je Lambertovo misijonsko širino takole zelo pravilno orisal: „Eden redkih velikih mož našega naroda, ki so imeli resnično katoliško srce, široko dovolj, da so vanj sprejeli in v njem objeli ne le zadeve lastnega naroda, ampak vse človeške družine, zadeve celotnega božjega kraljestva na zemlji, zlasti vse katoliške skupnosti. Morda je bila v tej njegovi katoliški širini njegova največja poteza“ (KM, XXIII, 1. 1949, št. 7-8, str. 103). To Lambertovo apostolsko ljubezen je na Ehrlichovem pogrebu silno lepo poudarjal tudi prošt Ignacij Nadrah v govoru ob grobu. Rekel pa je tudi, da ga nam je vzela nekaj bela Ljubljana, ki je postala rdeča. Rdeča Ljubljana je res kriva tega velikega vnebovpijočega greha, a na nebu slovenskih žrtev je zasijala krvavo rdeča zvezda zgledega duhovnika Lamberta, ki je dal svojo kri za svoj narod, sv. Cerkev in resnico. Naj njegov sveti zgled močno sveti vsem slovenskim duhovnikom. Priporočajmo se mu v svojih zasebnih, narodnih in drugih stiskah. Ob petletnici Lambertove smrti je p. Prešeren Anton, gen. asistent

Blizu malajske obale

Črtica iz resničnosti

Vladimir Kos, Japonska

To se je res zgodilo. Le ime irskega fanta in indijskega dekleta sem moral spremeniti. Resnična imena so nekaj skoraj svetega. Tisto aprilsko popoldne smo začeli zavirati stroje. „Amalija“ se je bližala Ceylonu. Na krovu smo se tiho razdelili v tiste, ki so dosegli cilj, in one, ki smo se veselili nove izletne točke. Vedno temnejši so postajali bregovi. V oceanu se je sonce pripravilo na zaton. Skoraj nerodno, plaseč galebe. K meni pristopi mlado indijsko dekle. V čudoviti rumeni svili, z obrazom, ki me spominja portugalskih dvorov. Imenuje se Inja Domínguez in študira tehniko. Zdaj potuje s skupino indijskih plesalcev na jug. „Father,“ me v zadregi nagovori. Obrnem se od ograje in nasmehnem. Kaj bi naj sicer storil? Mislim, da mi je srce bilo nekoliko hitreje. Najbrže zaradi spremembe večernega zraka.

„Že dolgo sem si želela postati misijonarka v Hong Kongu. V zadnjem času,“ povsila je oči in trgala stavke, „v zadnjem času imam toliko dvomov. Zdi se mi, da ne bom nikoli dosegla cilja. Nimam zmožnosti. Nimam izgledov.“

„Mislim da ni treba izgubiti poguma

Družbe Jezusove v govoru med sv. mašo v kripti bazilike sv. Petra povedal, da je Lambert Ehrlich že kot profesor prošil iz silne želje po večji popolnosti za sprejem v Družbo Jezusovo; opomnimo, da je na dan smrti imel na pultu odprto knjigo pravil in konstitucij Družbe Jezusove. Takratni provincial Družbe Jezusove mu je odvrnil, da je trenutno potreben pri trudu za versko in нравno obnovo akademikov, pač pa mu je obljubil, da ga bodo na smrtni postelji sprejeli v Družbo Jezusovo. Pa ni bilo treba, ker sta ga dobro pripravljena Jezus in Marija sprejela v svojo družbo v nebesa.

pred težavami,“ pravim počasi in zbiram krčevito vse mogoče razloge proti dvomu. Nekje v srcu kolnem (na mili način) ladjo, ki je lenivo obstala. Mostiček za izkrcanje so pravkar spustili. Zvočnik kliče vse.

„V Hong Kongu je trenutno 900.000 Kitajcev in 400 katoliških sester.“ Od nekdanj sem veroval v moč števil.

„Misijonski poklic je eden izmed najboljših čudovitih.“

„Ali mislite, da imam poklic? In potem — 300 milijonov Indijcev potrebuje tudi misijonark,“ smehljaje odgovori. Čutim, da so njene številke silne. Ne morem se vdati. Moj oče se je zmeraj boril do konca. In tudi zato, ker imam Daljni Vzhod na svoji prvi listi.

„Ali ni neke vrste znak božjega vabila, kadar imamo veselje za določeno težko nalogo?“ vržem zadnji as na krov. Zvočnik rjove. Čolni prihajajo in odhajajo. Bele pristaniške zgradbe se vsiljujejo.

Bolj vedra je. Da mi roko. „Na svidenje. In — tu je moj naslov. Čez tri mesece bom doma. Prosim, pišite mi.“ Hitro odide.

V naslednjih 24 urah se ni nič posebnega zgodilo. Ogledal sem si Colombo. Med slamnatimi kočami sem slišal divji gong. V toplo noč brez mesečine. Odkril sem katoliško cerkvico, polno nedeljske pobožnosti. Lepo in čudno so peli, a bil sem doma. Na poti od cerkve v pristan se mi je pridružil teman človek. Zaradi polti, pravim, ne zaradi nerazsvetljene poti, po kateri sva hodila. Dejal je, da je katoličan. In da so pred poldrugim mesecem zaklali nekega Evropejca v podobni ulici; nihče ne ve, kdo; zaradi denarja. Kolikor se spominjam, so njegove nemirne oči študirale moj obraz. Za vtisom besed. In ko sem mu smehljaje pripomnil, da od nekdanj uživam nevarne stvari in da imam

krasnega, mogočnega angela varuha, je postal nekam vase zaprt. Upam, da je kot katoličan vedel za to domačo teologijo. Opolnoči smo dvignili sidro. Lučke v pristanišču so postale bolj in bolj dremave.

Naslednjo noč na krovu. Še zmeraj plujemo proti jugu. Ne vem, ali ste kdaj strmeli v zaton rdečega mesca. Visel je v težkih oblakih in naenkrat mrknil. Včasih zadrhti na nevidnih obzorjih bela luč. Težko je reči, od česa. In tiho utone. Zdaj moramo biti blizu malajske obale. „Amalija“ se nalahno trese.

Na krovu sedim in mlad irski fant se mi pridruži. Prvič potuje od doma. Na gumijske plantaže. Njegov obraz je skoraj prefin za mlačno okolje. Večkrat sva igrala šah.

„Toplo je.“ Ozrem se v nebo, kot da bi pričakoval dežja v potrdilo besed.

„Da.“ Na moji uri je enajst. „Kaj mislite o ljubezni?“

„Hm,“ se nasmehnem. „Preden sem vstopil v semenišče, sem se večkrat zaljubil. Božanska iznajdba, a treba je pravih partnerjev. „Kar naenkrat vstane v možganskih predalih obraz Katice z Nove vasi, in Sonja.

„Prav to je, kar mi ne da spati. Mislim, da sem našel pravo dekle. In vendar...“

„Ako smem pripomniti iz izkustva... ljubezen slepi.“

„Pa ne v mojem primeru. Ali ste opazili neko indijsko dekle v rumeni svili?“

„Indijsko dekle?“ ponovim brezbarvno, hladno.

„Inja Domínguez. Nikoli nisem srečal boljšega dekleta. Večkrat sva govorila o bodočnosti. Zaupala mi je, da si je dolgo želela misijonskega dela. In vendar sva čutila, da spadava drug k drugemu.“

Sedela sva in strmela v neprodirno okolje.

„Morda pa je bila le vljudna,“ raztrgam premišljevanje, „vljudna do privlačnega tujca svoje vere...“

„Oh, ne. Dala mi je svoj naslov. V Colombo. Da ji o priliki pišem.“

„Pismo razjasni dosti vprašanj, ki si jih ne upamo glasno staviti.“

„Hotel sem vas prositi — ne vem — zdi se mi, da — da razumete slog takšnega pisanja.“ Hladnokrvno prikimam. Kot to delajo strokovnjaki v podobnih položajih. Gospod Jezus je eden najbolj genialnih organizatorjev, pomi slim. Škoda, da naše teološke knjige o tem tako malo poročajo.

„Hvala. Nekoč sem pisal pesmi ljubezni.“

„Ali — smem prinesiti papir in —“ Seveda sme. Lep, pobožen papir. Krovna svetilka nama je dobro služila. Dolgo sva tehtala stavke. Treba je bilo ljubiti in žrtvovati. Jaz sem spet pisal Katici, Sonji in Ani. A vedno znova sva stisnila zobe. Za velike stvari je treba včasih odpovedi. Resnična ljubezen se je ne ustraši. Naj se odloči. Misijonski poklic je neizrekljiva milost. Naj kmalu odgovori. Naslov plantaže.

„Amalija“ je drzno plula v zoro.

Če zmnogo toplih dni smo pristali v sivi japonski luki. Ko sem obrisal prah z obeh kovčkov, sem pisal Inji. Kako trpijo kitajski begunci v Hong Kongu, in kako koprniijo po misijonarjih. Pisel sem tudi na plantažo. Da so Japonke resnično najkrasnejša bitja; da je zdaj najbrž pozabil drobno Indijko v rumenem, ko ga obdajajo novi obrazi na plantaži.

Do danes mi ni nihče odgovoril. Še molim zanjo. Navsezadnje je vsa stvar Njegova. On jo je organiziral.

Ali se zavedate svoje strašne odgovornosti, ko stojite v mašnem ornatu pred oltarjem in govorite s samim Bogom? Ali se zavedate, kaj predstavljate, ko stojite na prižnici in ljudem ukazujete, kako morajo živeti?

Arhitekt Plečnik mlademu duhovniku

PRELAT JANEZ KALAN

(Ob dvanajstletnici njegove smrti)

Anton Merkun, U. S. A.

Koncem aprila 1945 je umrl v Ljubljani v hiralnici prelat Janez Kalan. Vse svoje življenje je kot duhovnik deloval za zveličanje neumrljivih slovenskih duš. Moli in delaj, je bilo vodilo njegovega življenja. Sam je zelo sveto živel. Ves denar, ki ga je dobil, je razdelil med reveže. Živel in umrl je v revščini.

Veliko je hodil po vseh slovenskih župnijah in oznanjal pokoro, poboljšanje in zmernost od opojnih pijač. Ljudi je nagibal k pokori, zatajevanju in h krščanski dobroti in h gorečnosti za čast božjo.

Predvsem se je boril proti nezmernosti pri uživanju alkoholnih pijač. V tem pogledu so mu mnogi delali velike krivice. Namesto da bi ga podpirali pri bojevanju zoper nezmernost v alkoholnih pijačah, so ga še zasmehovali in se iz njega norčevali, češ da je „Wasserkalan“.

Največji sovražnik slovenskega naroda je alkoholizem, ki tira narod v pogubo. Povzročča največ nesreč, premnogo holezni, zapravlja premoženje in tira narod v degeneracijo in propad. Pijanci greše zoper vse božje zapovedi in se bodo težko zveličali, ker sv. pismo naravnost pravi: „Pijanci ne pojdejo v nebeško kraljestvo.“ Kaj pa hočete še več? Ali ni dosti povedano, da pijanci ne bodo videli božjega kraljestva? Tisti, ki so se iz prelata norčevali, naj bi šli v sveti boj proti našemu narodnemu sovražniku, proti pijančevanju, in naj bi pokazali, kako je treba tega smrtnega sovražnika streti. Toda tega niso storili, ampak je šlo zabavljanje kar naprej. Ker sem bil s pokojnim prelatom več let skupaj, vem, da je prelat Kalan hotel doseči splošno zmernost. Toda najboljši bojevniki za zmernost so ravno abstinentje. Čim več bo abstinentov, tem več bo tudi zmernikov. Abstinentje odpirajo oči ljudem, da spoznavajo kru-

tega vladarja alkohola. Zato je prelat Kalan pospeševal abstinence. Posebno od mladine je zahteval, da bi bila abstinentna.

Pod vplivom prelata Kalana sem spisal protialkoholni katekizemček in ga v 15.000 izvodih razširil med šolsko mladino. Ta katekizemček so hrvaški abstinentje prevedli na hrvaški jezik in ga razširili po hrvaških deželah.

Prelata Kalana sem pri boju za treznost našega naroda na vso moč podpiral. Zato je bil tako rad na Homcu, ker sva bila oba istega mišljenja zlasti pri delu za streznjenje naroda. Bil je včasih kar pobit, ker je imel tako malo uspeha in tudi zato, ker ga duhovniki niso podpirali, kakor bi ga morali.

Ob takih trenutkih sem ga tolažil in mu dajal poguma. Podpiral sem ga ravno pri tem boju. Pisal sem veliko zoper krutega kralja alkohola. Napisal sem več knjig in brošur zoper alkoholizem in pisal še v razne liste, zlasti v Domoljuba. Skupaj sva prirejala treznostne tečaje v Kamniškem okraju. Učila, kako konservirati sadne sokove. Naprosil sem sadjarskega nadzornika Humeka, da je napisal knjigo *Sadje v gospodinjstvu*, ki sem jo jaz založil.

Skupaj sva šla v švico proučevat, kako drugod bojuje sveti boj proti pijančevanju. Obiskala sva švicarske protialkoholne organizacije, brezalkoholne restavracije, tovarne za brezalkoholno izdelavo sadnih pijač, dve zdravilnici za alkoholike. Veliko sva se naučila, kar sem jaz potem v Sloveniji skušal posnemati. Skupaj sva šla tudi na mednarodni kongres zoper alkoholizem leta 1913 v Milan, kjer sva slišala, kako se po vsem svetu vrši boj proti alkoholizmu. Ob tej priložnosti smo katoliški duhovniki imeli svoje posebno zborovanje, kako bomo alkoholizem pregnali.

V dogovoru s prelatom Kalanom sem ustanovil lokalno društvo Sveta vojska na Homcu, Zvezo abstinentov kamniškega okraja, izdelovalnico brezalkoholnih pijač, začel sem z gospodinjskimi tečaji, v Ljubljani smo ustanovili brezalkoholno gostilno, dalje zadrugo Brezalkoholna produkcija za prodajo brezalkoholnih pijač. Skušal sem že ustanoviti zdravilišče za alkoholike. Toda prišli so burni časi, vojska.

Po vojski je prelat Kalan šel med izseljence v Nemčijo. Začasno sem prevzel vodstvo Zveze Sveta vojska in jo vodil, dokler nisem tudi jaz šel med izseljence v Južno Ameriko. Tudi sedaj sem bil v stalnem stiku s prelatom Kalanom.

Lahko rečem, da sva veliko delala skupno, za denarne stvari sem pa jaz skrbel, ker za to ni imel talenta. Pa je tudi potrebno, ker denar je sveta vladar.

Prelat Kalan je hodil od župnije do župnije po vsej Sloveniji, povsod označujoč božje in Marijino slavo. V ljubljanski škofiji je bil vodja Marijinih družb. Kamor je prišel, je imel po več pridig za vse ljudstvo in potem še posebej za Marijino družbo in nazadnje še razgovor z odborom Marijine družbe.

Srce ga je vleko k izseljencem, ker je vedel kolikim dušnim nevarnostim so naši izseljenci izpostavljeni v tujini, ker nimajo nobenega slovenskega duhovnika, a tujega jezika ne znajo ali pa so med samimi drugoverci. Ljubezen do slovenskih neumrljivih duš ga je peljala v Srbijo med rudarje. Nato je šel v Nemčijo na Vestfalsko, kjer je jako živahno deloval med tamošnjimi slovenskimi izseljenci. Izdajal je poseben list „Zvon“. Šel je tudi v Holandijo in v Belgijo.

Gotovo je, da je zgled gospoda Kalana name vplival, da sem šel v Južno Ameriko, kamor ni šel noben slovenski duhovnik. Več stotisoč Slovanov je tam imelo nekaj časa samo enega duhovnika, namreč nekega poljskega misijonarja, kamor so hodili Slovenci k spovedi, pa tudi ta duhovnik je bil kmalu prestavljen. Jaz sem bolezenski dopust izrabil,

da sem šel v Argentino, kjer je bilo tedaj okrog 24.000 Slovencev, Hrvatov pa do 100.000. V cerkvi presv. Zakramenta smo imeli vsako nedeljo shod, pridigo in litanije. Dopolodne sem imel kot pomožni kaplan opravilo v cerkvi Maria Socorro. Tudi sem izdajal dva lista, enega za Slovence in enega za Hrvate. Tudi predaval sem Slovincem in Hrvatom. Žal, da je dopust prehitro potekel in sem moral nazaj v domovino. Veliko sem se trudil, da bi Slovincem in Hrvatom dobil dušne pastirje, za Hrvate sem dobil gospoda Ruskovića, ki še sedaj pase hrvatske duše po Argentini. Ko sem prišel domov, sem napravil obširno poročilo o versko-moralnih razmerah slovenskih in hrvatskih izseljencev v Argentini. To poročilo sem poslal na vse slovenske in hrvatske škofo. Poročilo sem priobčil tudi v Vzajemnosti in v Katoliškem listu. Gospod Kastelic je bral to moje poročilo v Vzajemnosti. Sklenil je, da pojde v Argentino za slovenskega izseljenskega duhovnika. Prišel je k meni po informacije. Nato je kmalu odšel v Argentino.

Prelat Janez Kalan je bil tudi karitativni delavec. Vse kar je imel, je dal revežem. Pri društvu Dobrodelnost je bil odbornik in je po svojih močeh sodeloval, kadar je bil v Ljubljani. Ko niso imeli v hiralnici živil, se je odpravil na Posavje, da tam zbira milodare v živilih za hiralnico. Prehladil se je in dobil pljučnico ter umrl, star 77 let. Sestre so mi pripovedovale, kako je prelat umrl kot svetnik.

Poleg karitativnega dela je ljubil delo za svete misijone. V tem oziru sva veliko skupaj delala. Sestavil sem pravila Misijonske mašne družbe, prelat jih je nekoliko popravil. Nesel sem jih k prevzvišenemu g. škofu Jegliču, ki jih je takoj odobril. Prelat Kalan je bil nekako predsednik, tajnik in blagajnik je bil misijonar Tumpej, jaz pa prelatov namestnik, ker je bil on redkokdaj pri sebi. Ako bi kateri umrl ali ako bi odstopil, ostala dva kooptirata novega. Ustanova je začela poslovati. Razvoj je

bil jako lep. Več sto maš se je opravilo. Kar je ostalo denarja, je šlo vse za misijonske namene. Dohodki so omogočili, da so se Groblje kar najlepše razvijale. Prelat je sestavil še pravila Slovenske misijonske zveze s posebnim misijonskim odborom. On in jaz sva zamisliila Misijonski koledar. Misijonsko mašno zvezo in koledar sva prepustila misijonarjem sv. Vincencija Pavelskega, ki so obe ustanovi jako lepo vodili, dokler ni zavladal komunizem. Misijonska mašna zveza, ki se sedaj imenuje Misijonska mašna družba, še obstaja in se sv. maše še opravljajo. Želeti je, da bi vsi dobri Slovenci pristopili kot člani. Pišite na naslov: Slovenska misijonska zveza, Calle Cochabamba 1467, Buenos Aires, Argentina. Namesto koledarja izhaja vsako leto Misijonski zbornik. Ravno tam izhajajo Katoliški misijoni, ki je sijajno urejevan slovenski misijonski list. Naročite se, boste s tem dobro stvar podprli, Vaša verska zavest se bo poživila.

V zadnjih letih svojega življenja se je gospod prelat zelo vnel za sv. apostolsko delo za cerkveno edinstvo ali z drugo besedo Cirilmetodijsko idejo, t. j. delo za zedinjenje pravoslavne Cerkve s katoliško. Jaz sem bil tedaj dve leti kot begunec v Ljubljani. Imeli smo sprva vsak teden dvakrat sejo in pozneje pa po enkrat, dokler ni gospod prelat zbolel.

Gospod prelat je bil apostol katoliškega tiska. Nekoč je napravil zapisnik vseh knjig in brošur, ki jih je napisal. Bilo je vsega 35 knjig in brošur. Znal pa je tako lepo in zanimivo pisati, da so ljudje izredno radi brali njegove spise.

Ustanovil je nabožni list **Bogoljub** in ga urejeval, dokler ga ni prevzelo Katoliško tiskovno društvo. Ustanovil je list **Zlato dobo** za stremenje naroda. Urejeval ga je tudi on. Skupno sva ustanovila za duhovnike list **Vzajemnost**, ki je prinesel marsikaj lepega in po učnega.

Bavil se je z mislijo, da bi ustanovil posebno kongregacijo za pospeše-

vanje katoliškega tiska. Stopil je že z nekaterimi slovenskimi duhovniki radi tega v stik. Smrt je pretrgala ta načrt. Gospod prelat ni vedel, da taka kongregacija v Rimu že obstaja. Južnozpadno od Vatikana je ta kongregacija postavila velikansko poslopje. V Rimu samem so imeli veliko prodajalno knjig. Imeli so tudi podružnice n. pr. na Reki in menda tudi v Trstu.

Gospod prelat je bil velik borec proti komunizmu. Na mnogih shodih je govoril proti komunizmu in spisal je več brošur.

Veliko se je trudil za moralni prerod naroda. Po njegovem vplivu so se začeli snovati Odbori za narodni prerod. Okrog 15 oseb je bilo v glavnem odboru. Seje smo imeli vsak teden. Kar se je sklenilo, je moral g. Kalan do druge seje že izvršiti.

Toda največje delo pokojnega prelata je bila ustanovitev **Pokreta Kristusa Kralja**. Silno veliko truda ga je stalo, preden je prišlo do kongresov Kristusa Kralja. Prvi kongres je bil leta 1923 v Leutesdorfu ob Renu, drugi 1932 v Berlinu, tretji 1933 v Mainzu, četrti 1935 v Salzburgu, peti v Poznaniu, šesti je bil 1939 v Ljubljani, sedmi je bil l. 1955 v Leutesdorfu, ki ga je organiziral tajnik Harnegger.

Ob kongresu v Ljubljani je bilo sklenjeno, da bodi prihodnji kongres v Zagradi v Španiji. Ker je vojska izbruhnila, zato so bili kongresi ukinjeni.

Prelat Kalan je še ob življenju mene prosil, in sicer večkrat prosil še na Homcu in ob času begunstva, naj po njegovi smrti njegovo delo nadaljujem. Obljubil sem mu. Dan pred smrtjo sem ga tolažil, naj bo miren, da bom storil, kolikor mi bo mogoče. Zaradi tega se po naročilu in prošnji prelata Kalana zanimam za stvari, za katere bi se sicer ne zanimal.

Smatram pokojnega prelata Kalana za vlikega in svetega moža, ki je vse svoje moči posvetil Bogu in svojemu narodu. Zato je prav, da duhovski list priobči ta kratki življenjepis nam duhovnikom v vzpodbudo in posnemanje.

JUGOSLAVIJA

Ljubljanski ordinarij je razširil 328. čl. Zakonika ljubljanske škofije, ki govori, kdo more dati odvezo, če je penitent ponovno zapadel cenzuri. Ista določila daje za slovenski del reške škofije, ki jo upravlja.

Vsi trije slovenski ordinariji so odobrili slovenski prevod latinskega besedila za poseben blagoslov katerega koli duhovniškega oblačila in ga dodali slovenskemu obredniku.

Mariborski ordinarij bo letos birmal v dekanijah Ptuj, Sv. Lenart v Slov. goricah, Laško in Gornji grad. Preteklo leto je bilo v mariborski škofiji birmanih 10.424 oseb.

Za 50-letnico kronanja Marije Pomagaj na Brezjah, ki bo letos, je ljubljanski ordinarij prosil sv. stolico, da bi smeli ta praznik tudi liturgično obhajati. Obenem je na željo duhovnikov prosil, naj bi smeli 15. novembra namesto sv. Leopolda častiti sv. Alberta Velikega, na dan sv. Stanislava, 13. novembra, pa vzeti sv. mašo iz maš pro aliquibus locis, ker je zelo lepa. Sveta stolica je prošnji rada ugodila.

G. Ivan Merlak, škofijski tajnik, doma iz Žiberš pri Gor. Logatcu, je 23. marca promoviral za doktorja teologije.

Organizacijski Vestnik CM društva poroča o odnosih CMD do slovenskih ordinarijev takole: „Z njimi smo v pismenih zvezah. Večkrat so jih obiskali tudi posamezni člani glavnega odbora. V pismenih zvezah pa jih obveščamo o vseh najvažnejših društvenih akcijah. Redno jim pošiljamo božična pisma. Vsi ti stiki so bili izvršeni z vso spoštljivostjo in vsem razumevanjem.“

O odnosih do oblasti pa pravi: „Velike važnosti je udeležba zastopnikov ljudske oblasti na naših sestankih.“

Odbor CMD že nad eno leto izdaja

„Obvestila“, v katerih obvešča člane o raznih določbah in uredbah, važnih v dušnopastirskem delu.

Cirilsko društvo bogoslovcev je od CMD neodvisno. CMD si ne lasti posebnega varuštva nad njim.

V Organizacijskem Vestniku CMD je napisal Jakob Rihter krajši nekrolog Ivanu Jelšniku, župniku iz Zibike, ki je umrl 3. oktobra, star 84 let. — Alojzij Pirš se spominja pogreba Alojzija Kramaršiča, ki je bil doma iz Šmartna pri Litiji. Ker je bil med vojno v pokoju, ni bil izseljen in je skrbel za vso gornjo Savinjsko dolino. — Hilarij Felicijan se spominja šentruperčana zlatomašnika p. Arhangela Apeja, ki ga je 19. oktobra pokopal provincijal OFM Benjamin Tomšič. — Ivan Žganjarj piše o Ignaciju Žganjarju, ki je po vojni upravljal št. Janž na Dolenjskem. Veselega družabnika je pospremilo na zadnji poti 30 duhovnikov. Govoril mu je g. dekan Jakob Širaj iz Mirne in Anton Porenta. — Stolni proš dr. Franc Kimovec je s 17 sobrati pokopal v Kranjski gori zlatomašnika Karla Čuka.

Šmarnice za letos je sestavil p. Henrik Damiš, skrbni raziskovalec zgodovine Brezij. Razmnožil jih je škofijski ordinariat. Cena 200 dinarjev.

Sv. oče je za 20-letnico škofovanja odlikoval zlatomašnika predsednika škofovskih konferenc dr. Josipa Ujčiča, beograjskega nadškofa, z naslovom „archiepiscopus Pontificio Solio Assistens“.

G. dekan Andrej Simčič je zopet dobil dovoljenje, da sme javno maševati in vršiti svojo duhovniško službo. Tako poročajo iz Solkana.

Novomašnik Danilo Cimprič je moral na zahtevo Udbe dati v „Primorske novice“ protest proti pisanju „Katoliškega glasa“ ob priliki njegove nove maše.

Razrešeni službe: Na lastno prošnjo so bili razrešeni službe: Franc Plešic,

župnik na Primskovem, ki se je naselil v Preski. Za soupravitelja njegove župnije je imenovan **Tomaž Javernik**, župnik v Javorju pri Litiji. **Ivan Vodopivec** se je odpovedal župniji v Št. Gotardu, za soupravitelja te župnije je imenovan **Ivan Sitar**, upravitelj v Čemšeniku. **Anton Hafner** je pustil Duplje in bo soupravitelja to župnijo **Kristijan Cuderman**, upravitelj v Podbrezjah. **Anton Rovtar** je bil razrešen župnije v Motniku in jo je prevzel kot osupravitelj **dr. Marijan Dokler**, vikar nemestnik v Špitaliču.

Premestitve in imenovanja. **Ciril Požraj**, župnijski upravitelj v Podbrezjah, je bil imenovan za ekspozita v Izlakah v župniji Čemšenik. V Podbrezje je prišel **Kristijan Cuderman**. — Po smrti g. svetnika **Janeza Klemenčiča** (Buenos Aires) je postal izanski vikar namestnik **Anton Bergant** upravitelj župnije. — Zamenjala sta mesti **Franc Ambrožič**, upravitelj župnije šmihel pri Novem mestu, in **Franc Vidic**, upravitelj župnije Vavta vas in soupravitelj Soteske. — Za kaplana v Tunjice je prišel **Vinko Klemenc**, semeniški duhovnik, ker odhaja upravitelj **Ivan Groznik** na odsluženje vojaškega roka.

Zlatomašniki goriške nadškofije so letos: **Jožef Vodopivec**, bivši dekan v Tolminu; **Ivan Kenda**, upokojeni kurat iz Novakov; **Andrej Klobučar**, bivši bovški dekan; **Janez Kovač**, šentviški župnik.

Umrli so: V celjski bolnišnici je 13. decembra umrl konzistorialni svetnik in častni kanonik lavantinske škofije, upokojeni župnik brestaniški in dekan dekanije Videm, zlatomašnik **Jožef Tratnik**, rojen leta 1874 v Rečici ob Savinji, kjer je bil tudi pokopan. — Nekaj dni nato, 19. decembra, je v mariborski bolnišnici zatisnil oči kanonik senior lavantinske škofije **Rudolf Janežič**. Doma je bil iz Sv. Miklavža pri Ormožu. — 22. decembra je v Mariboru umrl kaplan **Martin Vrzalak**, rojen 1883 v Gornji Ponikvi. — 6. februarja je odšel v večnost ljubljanski frančiškan p. **Bonaventura Resman**, star 82 let. — 8. februarja je

v Ljubljani umrl **Stanislav Šinkovec**, rešigirani župnik, nazadnje kaplan v Hinjnah, star 56 let. — 17. februarja je dokončal svojo življenjsko pot **Joža Vovk**, upravitelj župnije Jezersko in soupravitelj župnije Kokra, star šele 46 let. Pokopali so ga na Ovšišah. — V šepeterski bolnišnici pri Novi Gorici je umrl **Alojzij Makuc**, iz Marijinega Celja nad Kanalom. Svoj čas je bil dvorni kaplan pri knezu Windischgrāzu. Dosegel je starost 73 let. Pogreba (15. marca) se je udeležilo 25 sobratov.

ARGENTINA

ZADNJI DNEVI ŠKOFA ROŽMANA MED NAMI

V soboto, 30. marca, se je najprej udeležil plenarnega sestanka Slovenske Katoliške akcije in na njem govoril. Od tu je šel na slavnostno sejo Društva Slovencev, kjer je tudi govoril. Isti dan je njemu na čast priredila pozdravni večer Slovenska kulturna akcija, kjer ga je predsednik pozdravil „kot enega tistih slovenskih škofov, ki jim je bil poleg vodstva duš tudi kulturni napredek slovenskega naroda pri srcu“. Prezvzvišeni je imel tudi ob tej priliki daljši pozdravni nagovor.

V nedeljo, 31. marca, je obiskal slovenska Mladinska domova v Ramos Mejja in Moronu. V Ramos Mejja je maševal bil na to s slovensko fantovsko mladino skupaj pri kosilu in popoldne na sestanku, kjer je fantom govoril. Od tu pa se je odpeljal na obisk dekliškega Mladinskega doma v Moronu, kjer so mu dekleta pripravila prisrčen sprejem.

V soboto, 6. aprila, zvečer se je Prezvzvišeni udeležil krstne predstave izvirne slovenske drame „Roka za steno“, ki jo je napisal sobrat dr. Branko Rozman. Predstava se je vršila pod škofovim pokroviteljstvom.

V nedeljo, 14. aprila, popoldne so pod vodstvom Društva Slovencev in Slovenskega dušnega pastirstva vse slovenske protikomunistične organizacije v Argen-

tini priredile našemu Prezvzišenemu poslovilno prireditiv.

Vršila se je v jezuitskem kolegiju „El Salvador“ v Buenos Airesu.

Ob štirih je bila škofova maša. Asistirala sta mu g. direktor Anton Orehar in g. spiritual dr. Filip Žakelj. Pridigo bi moral imeti mons. dr. Albino Mensa, narodni direktor emigrantov v Argentini, pa je nekaj dni prej zbolel, zato je na kratko govoril g. direktor Orehar.

Po sv. maši je bila v dvorani poslovilna in zahvalna akademija. Najprej je v kasteljanščini govoril ing. Albin Mozetič, za tem je bil koncert pevskega zbora Gallus, za zaključek pa je govoril Prezvzišeni, v katerem je poudaril zlasti sledeče: Gorje samemu... Držite se skupnosti, za vsako ceno se je držite, da se boste ohranili in si med seboj pomagali... Posebno misel je navezal življenjsko geslo nedavno umrlega velikega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika: Delo, poštenje, posvečenja.

Poslovilne prireditve se je udeležilo veliko število rojakov in zastopnikov drugih emigrantskih skupin v Argentini, čeprav je vse popoldne močno deževalo.

V torek, 16. aprila, je v spremstvu g. direktorja Antona Oreharja obiskal buenosaireskega nadškofa kardinala dr. Jakoba Alojzija Copello, s katerim sta nad pol ure pristrčno kramljala. Kardinal se je zelo zanimal za položaj Cerkve v Sloveniji.

Zvečer je v kapeli na Ramón Falcónu (središče slovenske skupnosti v Argentini) blagoslovil križev pot, delo g. Jožeta Žirovnika.

Po blagoslovitvi križevega pota je šel škof v spremstvu g. profesorja dr. Ignacija Lenčka v Ramos Mejía, kamor ga je povabil slovenski pevski zbor Gallus, ki ga je ob tej priliki proglasil za šastnega člana in mu izročil lepo diplomo.

Naslednje dni Velikega tedna je prevzvišeni prebil v Adrogué, kamor so prihajali zastopniki najrazličnejših slovenskih ustanov in organizacij, da so se z njim porazgovorili o važnih problemih

slovenske skupnosti v Argentini in so se od njega poslovili.

Na Veliko nedeljo popoldne je v Slovenski vasi (Villa Eslovena) v Lanusu blagoslovil temeljna kamna cerkve Marije Kraljice in Baragovega misijonišča. Za oboje se prizadevajo in vodijo slovenski lazaristi pod vodstvom g. Janeza Petka CM.

Naslednji dan popoldne je Prezvzišeni odletel nazaj v Cleveland. Na letališče so ga spremili profesorji in bogoslovci iz Adrogué in še nekaj drugih slovenskih duhovnikov in laikov.

Ob slovesu je škof Rožman obljubil, da nas bo zopet obiskal, če bo mogoče po dveh letih, ob priliki mašniškega posvečenja štirih gojencev našega bogoslovja v Argentini. Imel je namen sedaj ostati med nami še nekaj tednov, pa ni mogel, ker so ga klicali iz Clevelanda, da se mora t akaj vrniti, da bo mogel še pravočasno urediti vse potrebno za svoj obisk rojakov v Evropi. Tam se bo mudil preko letošnjega poletja.

Dr. Filip Žakelj, spiritual v Adrogué, je 2. maja obhajal 50letnico življenja. Članu uredniškega zbora „Omnes unum“ ob tem jubileju iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo let plodovitega duhovniškega življenja!

Dr. Pavle Krajnik je prišel pred kratkim iz Rima v Buenos Aires, kjer bo pomagal pri dušnem pastirstvu med Rusi vzhodnega obreda.

Duhovniški sestanek v aprilu. Govoril nam je dr. Pavle Krajnik o potrebi prizadevanja za versko zedinjenje in o svojih vtisih v letih bivanja v Rimu in delovanja med slovenskimi in ruskimi emigranti v Evropi.

AVSTRALIJA

P. Bazilij Valentin OFM je napravil prvo misijonsko potovanje po Južni Avstraliji, v Adelaido. Nad 150 ljudi se je zbralo pri službah božjih. Tretjo božično mašo je imel 500 milj proč od prvih dveh ob udeležbi 200 rojakov.

AVSTRIJA

Dr. Rudolf Blüml, kanonik kapitlja krške škofije, je bil imenovan za papeškega hišnega prelata. Čestitamo!

G. Jakob škofič, dosedanji župnik v Galiciji, je odšel v Loče pri Baškem jezeru. Galicijo oskrbuje sedaj župnik iz Zitare vasi.

G. Janez Mausser, upokojeni župnik ljubljanske škofije, je v starosti 89. let umrl 26. februarja v Grazu. N. p. v m.!

ITALIJA

Dvanajst naših beneških sobratov se je zbralo na domu g. Fortunata Blazutiča ob priliki zlate poroke njegovih staršev v Gornjem Barnasu. Slovesnost je bila 9. februarja. Družina se more ponášati s tremi sinovi duhovniki. Fortunat je za župnika v Srednjem v Benečiji, njegov brat dr. Čiro je profesor na orglarski šoli v Grosseto v Toskani, brat p. Marko je bil med prvimi misijonarji izgnan iz Kitajske in sedaj misijonari v Siamu.

G. Mariju Černetu, v Topolovem v Beneški Sloveniji, je umrla 68 let stara mama. Oče je padel v prvi svetovni vojni. Petnajst slovenskih duhovnikov mu je izrazilo sožalje ob pogrebu v Topolovem, obmejni hribovski vasi.

Na Pesku pri Trstu je blagoslovil križev pot p. Kosič DFM, ki je nad 20 let misijonaril na Kitajskem, dokler ga niso od tam izgnali. Doma je iz Pomjane.

Ob Vzhodnem dnevu za rimske Slovence je v cerkvi sv. Antona Puščavnika pridigal pred čudodelno ikono M. B. iz Rusije p. Anton Koren D. J. Na akademiji, ki so jo priredili ob tej priliki, je g. Karel Kozina tolmačil vzhodne pesmi.

NEMČIJA

V Regensburgu je izšel nemški prevod Finžgarjevih „Sedem postnih slik“. Prevod je oskrbel naš g. Ferdinand Kollednik, ki je do sedaj priredil že dve francoski in angleško izdajo.

NIZOZEMSKA

31. marca je bil posvečen v mašnika g. Milan Papež, sin slovenskih izseljencev. Rojen je bil 1927 v Selah, župnija Hinje v Suhi Krajini. Deset mesecev starega je mama nesla s seboj v tujino. P. Teotim Van Velzen, dolgoletni duhovnik med Slovenci, mu je pomagal d. poklica. Leta 1945 je stopil v apostolsko šolo in pozneje v noviciat družbe sv. Ludovika Grignon Montfortskega. Mašniško posvečenje je prejel skupaj s 13 sobrati montfortanci v Oirschotu.

ZDRUŽENE DRŽAVE

G. John Kameen, župnik pri slovenski cerkvi sv. Jožefa v Forest, City Pa, je umrl 23. januarja. Rojen je bil leta 1906. N. p. v m.!

Papež Pij IX. je bil humorist.

Pri sv. Petru v Rimu sta bila prosta dva kanonikata. Bilo je veliko prosilcev. Papež je odločil, da bo konkurz za kanonikat imel sam. Določeni dan se je predstavil samo eden od prosilcev. Papež ga pelje v kor, postavi pred sedež in veli: „Sede, surge; sedeas, surgas!“ Ko duhovnik to gladko izvrši, mu papež pravi: „Vi za kanonikat še niste dozorili.“

—:—

Župnik je označil maševanje svojega kaplana takole: Odkrije, vlije, izpije, odloži in zbeži.

Izdaja: Konzorcij (Gregor Mali). — Urejuje: uredniški odbor (dr. Ivan Ahčin, Rivadavia 234, Adrogué FNCR, prov. Buenos Aires, Argentina). — Uprava: Stanko Škrbe, Ramón Falcón 4153, Buenos Aires, Argentina. — Tiska tiskarna Salguero, calle Salguero 1506, Buenos Aires, Argentina

